КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, вІашагІхкета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Советан Министрий Советан орган

(С В Е Т)
Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР.

ГАЗЕТА АРАДУЬЛА 1923 ШЕРА ДЕНА | № 120 (4411). | ШИНАРИН, 6 октябрь 1970 шу. | Мах 2 кап.

Азербайджана Коммунистически парте Центральни Комитетага Азербайджански Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиумага Азербайджански ССР Министрий Советага

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето Советски Социалистически Республикий Союза Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Советa дег тІера декъала йо Азербайджана белхалой, колхозхой, интеллигенци, беррига къахьегнахой а цар деналерча авангард — коммунистий а беш хІаъна юбилей — Азербайджански Советски Социалистически Республикин Азербайджана Коммунистически партин шовзтикъе итт шу дизар.

Сийлахь-боккхачу Октябрьски социалистически революцо кердачу исторически новкъа даьхкинчу Азербайджана къахьегнахой вовшаш, социальни къаьхкин Іазапах мукъабевлар уж. Большевикий парте кулгалца белхалой классо, къахьегнача ахархойн ирахьарчен чурчен мостагІашца доттагІалла лиречу къовсамехь ерашка деча эзашна хьал а кхоллаш вІашагІтІехьовлинчу Советски Іедал оттадира. Бакински пролетариато сийрде ерІ еш къамель вай махка революционни болама историна юкъе. Республикан белхалоша, ахархоша, интеллигенце гІоьрдаьнна толамаш деш социализм хьалъоле ленински плане кхочушъечу, Сийлахь-боккхачу Даймехкан тІом тІа немецки-фашистски гІаьрахойн эша а бан советски халкъе къинхьегна оттавелла юкъе.

Советски Іедал латтана шовзтикъе итт шарахь Азербайджански ССР халкъан бахамна долча содружество ханчахь Росси тІехьайнца йист хиинчара. ЧІогІа дегІаена мехкдаьтта, химически, машиностроительни, металлургически, горнорудни, электротехнически, приборостроительни промышленность йолу республика а хиина дІаяьттай. Промышленни производство бохам цу шерашка 70-зза хІана бинкаьбаш шен лакхбинаб. Іалашйате декъий хуьцамаш хиннад юрта бахаме. БІарга цо дайначе тайпара тешамена Іилма, образовани, социалистически культура. Дуккха лакхъенна къахьегамхой материальни тоьр.

Азербайджански Советски Социалистически Республика толамаш социалистически строй, ленински къаьмий политика теяар, советски халкъий дезаргдоцца вошалли доттагІалли бакъдеш дела къьогта тешаш да.

Азербайджана къахьегамхоша кхерамечера айхна дуьззалина до республика Коммунистически парте гІуллакхаца. Шен ах бІешо шера истори ерригачу этапашка Азербайджана Компарти социализм хьалъяра, коммунизма, советски патриотизмо, пролетарски интернационализма идеийаша муІахьа, хуьрбалча уьйланца къахьегамхой хьалнехобаш латтавеча къевсина къахьегамхой чІогІа вериагІбелани хиннай. Партийни организаций кулгалца Советски Азербайджана къахьегамхоша толам дІаьлу В. И. Ленин вин 100 шу дизаре сийна кхоьча къахьегамна вахта, къовсам латтабу экономикин культурин дІахо айира, Іилманна техничекин прогресс чехкъяккхера, общественни производства эффективность лакхъяра, КПСС XXIV-чу съезда бала доьгІачу тайпара кхаъбевакара.

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето, СССР Союза Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Советa Азербайджански ССР белхалой, колхозхой, интеллигенци дег тІера декъало буцу дешача правительствонин совгІатаца — Октябрьски революцо орденаца дІанихайкху. Азербайджана Компарте кулгалца республика къахьегамхоша вай мехка коммунистически общество хьалъяра дІахо а хьинара къовсам латтабергх лараш шаш тийша кийлар.

Декъала хийла Азербайджански Советски Социалистически Республика!

Декъала хийла Азербайджана Коммунистически парти — КПСС деналa отряд!

Декъала хийла вай социалистически Даймехкан халкъий ленински доттагІалла!

Декъала хийла Советски Союза Ленински Коммунистически парти — вай мехка коммунизм хьалъярна хьалхадаьлинчара а вІашгІатІехьдоккхарн а!

КПСС Центральни Комитет,
СССР Лакхехьарча Совета Президиум,
СССР Министрий Совет.

МЕХКДАЬТТАХОЙ КОТАЛО

Республико пхе шера план кхоачашъяьй

КПСС XXIII съезд хиннечул тІехьагІа вай мехкдаьтта промышленность, советски экономика къидоле дбакъош сенна чІогІагІа дегІаенай. Пятилетка шерашна юкъеле лаьрхІеча хІара шера тІе кхета мехкдаьтта 21 миллион тонн я. Из хуз 25 шу хьалха даьттан ченашкера деррига даьккха мехкдаьтта миссал хІона дац эшина. Укх шера вай мехо доаккхаргда 350 миллион тонн мехкдаьтта.

Лоацаче кано мехкдаьтта промышленносте деккхий хувцамаш хиннад. Мехкдаьтта доалле моттиге тоьа, буруве тоьа, мехкдаьттан газ йоакха предприятеш Іалашъяьй хІоцзарча кердача техникаца. Кийч а я пайда эца болабеьб кердача технологически процессех.

Скважинашта бурув тохара йохаш я йоккхий буровой установкаш, чІоагІа пайдене йола турбобураш, декагІдола осташ. Шерра пайда эц крупноблочни индустриальни методех вышкаш оборудовани вІашагІъехкаь. Кердача техникаце Іалашъяьй мехкдаьтта промыслаш я.

Сихаче темпашца дегІаухь хилъа бокхама чоалкане дахъа е хиние дІаяттай мехкдаьтта промышленность. Ишта из сиха дегІаакера доккха новкъостал дейд мехкдаьтта промышленность планировани экономически стимулировани кердача системах боле бе болаларо.

Уж толамаш доахача дизза дакъе пайцад В. И. Ленина орден лелаева «Грознефть» объединени мехкдаьттахоша. КІоаргачера дукха мехкдаьтта доаллача мезозейски тІоамашкара мехкдаьтта дака доладар бакъен долаш дикка дукхагІа хиннад хьадоакхе «Іаьржа доше». НагагІа сенна 1965 шера даьккхе мехкдаьтта 9 миллион тонн мара хиина дац, кІаьта укх шера пятилетка тІеххьарча шера доаккхаргда 20 миллион совгІа тонн мехкдаьтта. 1965 шера деннача 2,3-зза дукхагІа мехкдаьтта лургда Даьхенна укх шера.

Дийнахьи буси доаккхача мехкдаьтта боарамгa даллеча вай мехка, пхелагІа моттиг лаьцаьй «Грознефть» объединене, хІаьта вайна хьалхаре моттигаш лаьцай Татаре, Башкире, Куйбышевски Тюменски мехкдаьтта доалаче районаша. ХІанз вай кхаьчача рубежаш торо хиийтай вайга къаьчагІйолча мехкдаьтта районa бекуна тІехьа.

КПСС XXIV съезда сийленца накъбехара социалистически хьа баьнине Нохч-ГІалгІайчен мехкдаьттахоша рапорт деннад вай сарна партега, правительствега, советски халкъага ханал 102 ди хьалха — 20-ча сентябре пхе шера план кхоачашъяьй. Геологаша, геофизикаша, бурувдаттараша, промысловикаша, транспортникаша, гІишлошъераша беккхе беккхе къахьегама толам ба из.

Социалистически хьа хьалха латт 27-ча августа пхе шера план кхоачашъяьча «Старогрознефть» мехкдаьтта промыслови управлении цхьоалагІча сентябре мехкдаьтта деннхара пхе шера задани кхоачашъяьча «Горскнефть» мехкдаьтта промыслови управлени коллективаш. Пхе шера планал совгІа цар дьяккха «Іаьржа дошуве» цхьа миллион тонн совгІа да, цох старогрозненски мехкдаьттахоша денназар 714 эзар тонн я.

Хьадоакхa мехкдаьтта дукхагІа хилийтара, цунга дІабода мохлокбарех тоаденнад предприятеш эррига объединенен технико-экономически кьохзамаш. Массала, пятилетка дікь шерен бархІ беттан лечкахьалхене планас лоархІачул совгІа баь пайде 18991 эзар сом да. Къахьегама оасарле шозза совгІа лакхъеннай.

Пхе шера план кхоачашъяра къовсам йоаттабеча хьалхехнийхий башха-дика кадраш, болха тІа хьалха латтараш, производства новаторaш. Дикка дукхагІа хинаб творчески къахьегаш бола мехкдаьтта доакхараш. Цхьайолча бурувдаттача бригадаша дикка лакхъьйй бурув тохара сухал, дукхагІа а пайда эцаш йола белхa хьа.

Хьинаре къахьегарца шоай сий даьккхад бурувдаттача мастераша Х. А. Халуршева, С. А. Хакова, И. И. Шилаева, С. И. Михайлова, Т. Г. Грина, Г. С. Кротова, А. И. Оралина, мехкдаьтта доаккхача мастераша М. Л. Ананьева, И. А. Павлова, В. Р. Якимовича, А. В. Лукина, М. В. Торий, къьбераше кулгалдеча бригадаша, геологий, инженерий советах эксплуатационнинаша дукха геолого-технически мероприятеш чакхъяьккхай, цо вІашгІехьдоаллийт скважинашка оттавеча режимах боле байта, цул совгІа — ремонт ца еш дуккагІа боле ба вІашгІехьдоаа скважиний, лакхъяьй скважинех пайда эцара коэффициент.

Объединене предприятешка шерра къоаш социалистически хьа коммунистически къахьегама сийлен цІи яккхара. Цу хьа дакъе лоац 12870 саго. 21 цеха коллектива, 176 бригада коммунистически къахьегама сийлен цІи лелаю, 4400 болалохов анниай коммунистически къахьегама ударник яза сийлен цІи.

Производстване юкъе керда техникен технологии кхехьарах, Іилман лерда тІа къахьегам вІашгІехьбаккхарах, болхлоша творчески къахьегарах лекалургаь къахьегама оасарле, вІашгІехьдаргда хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашде, дьича укх хьакуле пятилеткан — 1975 шера хьадоакхача мехкдаьтта боарам 25 миллион тоннага кхачийтен газ 8 миллиард кубически метрга кхачийтен вІашгІехьдаргда.

Вай мехкарча кьаьнарча мехкдаьттен газ йоаккхача районашка, цу юкъе я Нохч-ГІалгІай АССР, хьадоакхa мехкдаьтта сондакхара кхоалагІа этап я. Хьадоакхa мехкдаьттен газ дукхагІа хилийтара халтьа боахамо дІадехар дизза кхоачашдара хьинаре дакъа лоацаргда цу районаша. Республика мехкдаьтта доакхача промышленноста белхлоша, специалисташа областной партийни организаце кулгал е даш шоай хьинар кхо ца деш къахьегаргда кердача къахьегама толамашца парте аргІанарча XXIV съезда сийленна накъбахара.

В. НАЗАРОВ,
В. И. Ленина орден лелаеча «Грознефть» объединене начальник.

Итт бетта план кхоачашъяьй

КПСС XXIV съезда сийленна накъбахара доккхий социалистически декхараш тІаийцад Грозненски нефтегазови управлене болхлоша. Уж хавел хьалха кхоачашдара бизза пайда эц цар шоай торонех. Цунга кьежжа дика де доаха къахьегама толамаш. Бензин арахецара итт бетта план пхІ-ах бутт хаьнал хьалха кхоачашъяьй нефтегазови управлене коллективо. ХІаьтлехьа итт бетта планал совгІа арахийца бензин иттаж эзараш тоннаш я. Бензин арахецара ноябрь бетта хьалхарча шин декада задани а дукха хІама па эшшаш кхоачашъяьй цо. Уж къахьегама толамаш доахача укх шера даим социалистически хьье хьалха латт Шевченко Владимир верте латтача шоллагІча цеха коллектива. Дзгоев Борисa кулгалдеча Вознесенскерча кхоалагІча цеха коллективa. Укх шера тІеххьарча бетта чотах продукци арахецаш я шаккхе цеха коллектива.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ШОВЗТКЪЕ ИТТ ШУ ДИЗАД СОВЕТСКИ АЗЕРБАЙДЖАНА

Новкъоста Л. И. Брежнева дара къамел

Деза новкъостий!
ДоттагІий!

Азербайджана къахьегамхой, дерригача советски халкъа тахан доккха пІей да. Вай бежалдоахкх Азербайджана Коммунистически парти хьаьнн республике Советски Іедал оттадан 50 шу дизар. Ах бІаь шу хьалхагІа классови къовсамий цІерa юкъе сьхьиваай Азербайджански Советски Социалистически Республика, Сийлахь-йоккхача Октябрьски революцие дегаш уроттадь болча пролетариатон къахьегача ахархошен исторически котало цьккхай буржуазно-помещикий реакции кхача мехкий империализма низаши эша а дь.

Мукъаба сона, эттара хьалха, Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета цІерах таханарча торжественни заселане дакъа лоацараш а, хІаьта царех гІолла беррига болхлой, ахархой, интеллигенци — Азербайджана беррига къахьегамхой а Азербайджана Коммунистически партен республике Советски Іедал оттадь 50 шу дизар дег тІара декъал буоца.

Азербайджански халкъо революционни къовсама деррига истори айхха дувзадениа ла Ленина цІерац, большевикий партеца. Азербайджана Коммунистически парти хьаьра, цуи къахьегача накъа Советски Іедал котдаккхарн чІоагІдаран къовсам лоаттабаро дегаш уроуттадьр Ленин хьинай. Ленина юкъарчал доацчаш кулгал а деш дард елдй республике социалистически ургалоаш ира. Ленински идеина Азербайджана къахьегамхоша тахан е тІехьа сийрдабоах кердача коталонашка боде цикъ.

Ленина хьаьнча Советски Социалистически Республикий сийлахь-йоккхача Союза юкъа лаца а йоагІаш йиза моттиг лаьцай Азербайджано.

Іаламо комаьршша боршг денна цуп республикана. Іаламате доккхий естественни рузкъаш ла цун. Промышленноста цхьаьзола лоархІаме доакъош теттара хьалха денз. Росси капитализм дегІаала йоалача денз хьаьила волаленна йола Азербайджан промышленни гІулакхашта эггара чІоагІагІа дегІаьккача вай мехка районех цаІ я.

Сийлахь революционни традицеш йолаш я Азербайджана болхлой класс. Цхьа бахьан доацаш дац XIX-гІа бІашере чакхйоллаш я тІехьа Баку — Закавказье лоархІамеча пролетарски центрех цхьаккха — эггара хьалхара марксистски кружокаш хьалхар. Росси пролетарски революционни болама айхха юкъдена йолаш хьа я хинай чІоагІ а енна бакински партийни организаци — Закавказье болхлой класса мостагІашта дукъала лоаттабеча къовсамера вай ленински парто чІоагІало.

Турпалей деналан сийлахь эоо хинай Бакински-коммуна гІулакхаш. Цунна нерте лаьттав Степан Шаумян, Мешади Азизбеков, Алеша Джапаридзе, Иван Фиалетов, Григорий Корганов, Яков Зевин, Мир Гасан Везиров, хьмбола ленински гварде къонахчал дола бІухой. Цар цІераша шоаш а къьега хьаьхок Бакински пролетариатах дукха ха хьалхагІа денз йоаххаш хинна интернационализма башха-дика традицеш.

Халкъа цІакха я дишуредаш английски империалисташа Закаспия гІомарийла акдагІча тайпара боабаьча тхьаь ях бакински комиссара карагІдаьнна деналера гІулакх. Турпалий деналера гІулакх бІайха тІаьхьедаш сане гІордаьлар революци байраха къал тулбир цо коммунизмана тІехьара къонахчал дола эзараш къовсамхой.

1920 шера феврале вІашагІъелла Азербайджански коммунистически (большевикий) парти юкъхьаьна хьэ ленински Коммунистически парте керттера дакъа, цуь деналера отряд а хиина хІаьттай.

Ленина, коммунисташта революционни клетам балара, организационнен илейчен уж дегІабаккхара дани йоакхо а еш. Ленина новкъостал а гІо а хьаьд Азербайджане Советски Іедал оттадара къовсам лоаттабьраштa. Ленина васкеташ кхоачаш а деш, дІадахча ах бІаь шера Азербайджана Коммунистически парте сийлахь никъ хьабеналаб. Советски Іедала мостагІашта дукъала хьача тІамашка, мохк социалистически лардаа тІа эргабоаккхаш баьча къахьегаме, дІабахача тІем тІа Дай-мохк ларабеш лоаттабаьча къовсаме чІоагІ а еннай, тоъ а енна Азербайджана Коммунистически парти. Шоай истори хьадоладеначa юкъе дез Азербайджана коммунисташа ленински ЦК тешаме чІоагІа хиннай, революце гІулакха тІехьара социализма гІулакха тІехьара хьинаре къовсамхой хиннаб.

Мукъаба сона, новкъостий азербайджански коммунистий Азербайджана Коммунистически парте сийлахь юбилей Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета цІерагІа дег тІара декъала юца. Вай сийлахь-йоккха Даьхе тоаллийтар дукъа коммунизм хьалъеча оаш керда толамаш дахар лоаш шоана доаца бакха мукъаба сона!

Боккха никъ ба ше дегІаухаш азербайджански халкъо хьабелар, цхьабакъда, цуи бокъонна доаа истори ха дерра хьача слойтахь итт шу хьалагІа, Азербайджана болхлошен ахархошен эрсий пролетариата. ЦІеча Эскара доакъой вежарашка долча новкъостала дега тоама йола буржуазно-помещикий мусаватистски правительство дІаьккхача хана деза мара хьадоладеннадац. Къаман наргІатонти социальни кхьсобцен бола ник хьабелабенналаб азербайджански халкъе.

Азербайджана, Грузе, Армене, Дагестана, Горски Республика коммунисташа дахьийтача письмо тІа Ленина 1921 шера яздьа: «Дег тІара декъала ю аз Кавказера Советски республикаш, ала мукъа лу аз, сайна цар айхача цхьоагІоно буржуази йолча хоне бІарга па байнача буржуази строе хьла йиш йоацачеa къаний машара образец хьоргйолгах се дог тийша хилар».

Советски Іедал котдаларо мара йиш хилийтане эксплуататорски классаша юкъе лийххан дукхаза а зуламаш дуьллаш хиннен Закавказья къамашта юкъера доваи а халкъаш хийрадалар а дІадаккха. Азербайджане Советски Іедал котдаларо, из социалистически эргалоний накъа тІа оттаро мара йиш хилийтанц халкъа творчески тороаш йиза дегІаккхувла, шун лаьттан чешак доахача рузкъаех пайда эцата шеррача масштабе доаржале, уж халкъа гІулакхашка дІаакийна.

Шоай къела лай а хинна дІаттача Азербайджана къахьегамхоша Компарте кулгалца, вай мехкарча вежарашка йолча ерригача республиканаша хьинаре дакъа а доаш сихха юхаметтаоттабар болхбина бохам, хьабир миз бола социалистически индустри, юрта боахаме чакхьаькхар ленински кооперативни план, дІакхача хахара лишагІа доле культурни рузкъаш дерригача халкъа юкъаре дерзадир, хьайир керда социалистически культура.

Революци алалехьа дукха а дукхагІа бола бада нах йоаув-дешар ца хоаш хинна Азербайджан массава дийша йола, образованен культурен боарам чІоагІа лакхбенна республика а хиина дІаяттай.

Социалистически строй сийлахь боккха низ хьа тІа а дог тешаш гулаьбаьар йоккхача халонийн шерашка — Сийлахь-боккхача Дай-мехкан тІема шерашка. Москвацон Ленинградан юхе, Волга йистошка, Кавказе лоамашта юхе, фашистски гІаьрахошта дукъала даьча дираче тІемашка къоастадеш цар Советий Мохк хилараx е ца хилараx. Сийлахь-боккхача Октябра карагІаьнинарий лисарех е хІалах хилараx долл дош. Шоана дика хов, лоархІаме стратегически ресурсаш йолаш йола Баку моасте карагІа цІейхашта дог доахаш гитлероваш хиннайа. Цхьабакъда, вай Герасщаша Навони деррига советски халкъаш турпал дукъалоттарах авантюристически планаш боккоша ехар.

Советски Союзага халонаш лоа па ялагра сатувсаш, къаьст-къаьста пачкхъакхенаш а хинна из сьаьалара дог доахаш бар гитлерошан. Цхьабакъда, вай мехка халкъаш халача сахьата ххь я чІоагІагІа вІаша кхотаделар. Фронте карагІайлача шоай дийнлача гІулакхашен тыле са ма кходеш къахьегарца цар хьахьехар советски социалистически строй чІоагІа хилар. Халкъий доттагІала ленински байракха шоаш тешаме хилар.

Гитлеровски гІаьрахошта дукъала лоаттабеча тІем тІа майрали турпалли гойтарах Азербайджанарча иттаж эзараш болча тІемахошта СССР ордешаш медалаш еннай; хІаьта 114 сага Советски Союза Турпала цІи еннай. Вай халкъа дика дагадоагІа Советски Союза Турпалашта — Азы Асланова, Владимир Баландина, Мехти Гуссейн-задена, Степан Федоренкова, Исрафил Мамедова, Кафур Мамедова, Ваген Огиесова, Герай Асадова, Іалалшарте дукхача кхыча азербайджанашта карагІдайна сийлахь деналера гІулакхаш.

Азербайджана къонгашен мехкарашен мостагІа эшаечь дика лаьхна даьцаш, тыле моаш баьча балхана а. Советски Эскар форда тІа, лаьттан тІа, сигала мостагІа тыллера, советски бронетанкови бІухон авиационни соединенешен деналера стратегически операцеш чакхйоахача хІазига дакъа лацалаш бакински мехкдаьттахоша. Эггара халагІа хьалашка цар хадделаш бахара Іалашдаьь эскари мехка халкъа боахам, цу хана деррига советски мехкдаьттах дукха хІанна дакъа айса чІоа дакъе хІана дац даьна дар мар телар.

Тахан а, Сийлахь-боккхача Дай-мехкан тІем тІа моттаь йокхха тиъаь ииха шу даьлаьчул тІехьагІа, вай сужие я доаь сий деш дага я луац фашизмана латтача лирача къовсаме шоай сийни дІадена халкъа сийлахь къонгаш мехкарий, бархал оалаш датадох вайна советски нахa шоай са ца кходеш тыле хьийта къе. Дуке мел доаь йоарьхаш тІем тІеш къахьегамен Советски Союза халкъаша вай социалистически Дай-мехкан наргІатон лоІаме бахьан долаш дарь турпал гІулакхаш!

Новкъоста Алиева доклада тІа дог тешадеш хьахьехад Советски Іедал латтача шовзтикъе итт шера Азербайджана бахаре хиина доккхий хувцамаш. Вайна массена а хоаш да Закавказье социализм хьалъяра Ленина Іалашйате чІоагІа уйла тІайохийтам хиналга, закавказски республиканаша хьахкане вІашгІехьдаьккха социалистически бахар дукха миллионаш нах бахача ерригача Мазлбоалене вай гІулакхa тІехьара дикагІа йола агитаци, дикагІа йола пропаганда а лоархІаш.

Тахан, Советски Азербайджана ах бІаь шера юбилей бaлсадойкхаш, курра дІацийкаде йиш я вай, республика къахьегамхоша Ленина парте кулгалца вай мехка ерригача халкъаша вежаршна деча новкъосталца ленински ирхан сийлена кхоачашде хилар. Хьалха Российски империя колониальни йист хиинчара вай мехка тоаенача, коммунизм хьалъеш йоахача республикех цаІ а хиина дІаятта советски Азербайджан — социализма боккха творчески низ хьаьхоккаш къаьта дола тешал, къамий къоначa паччахьалкхенашта, социальни къамари кортамукъале бахьан долаш къовсам лоаттабеча халкъашта дог уроттадеш бола хьохам.

Тахакара Азербайджан — из я боккха, дукхача доакъоех латта индустри, чІоагІа дегІабена юрта боахам, шоай тайпара социалистически культура я йолаш йола республика.

Массеха иттаж шераш хьалхагІа мара доаяац мехкдаьтта цІи хьайта мохк мара бацар Азербайджан. Кхетадеш да, азербайджански мехкдаьттахой толамашта хІанз а вай массава гІадвига хилар а вай мехка Іалашйате боккхача лоархІаме болча цар къахьегама вай нах беш хилар а. Цхьабакъда, Азербайджана экономикан тахан белгІайоал Іалашйа сийрдея бесеш дола метиаллурги, мехкдаьтта машиностроени, приборостроени, электротехника, химически, мехкдаьтта химически промышленность санна долча промышленноста лоархІамече доакъошо а.

Мехка халкъа боахаме балгахара дакъа лоац Азербайджано хьалхеа долча болатон продукции, турбинаш е сийрда бесаш доахча метеллаш а, синтетически каучук, минерални удобренеш, пиганаш, электроприбораш, масешаш. Азербайджански искусстве продукци бІаргаго шина а Закарпатье а Сахалине а Памире а Балтикашена Туркменеро Івицчна арепашен.

Советски Союза доккхий гІалахь арахьа я йоаш а из продукци. Укхазара, Каспеа йистера кунен тІарча 60 гарттача мехка дІакхуьйт промышленни изделий 300 тайпа. Из долла хІама — Советски Іедалан латтача шерашка Азербайджан хахкача индустриальни боарамга кхьча хилар боккхоша хьаьхокхаш долл тешал.

Дукха хІамаш карагІдаьннаx республика социалистически юрта боахама а. Хей декъа даьттан революци хьалехьарча хахаш кийсача шоаза дукхагІа хиннадж. Паччахьалкхено колхозийн совхозийн болхлойн бе ехай иттаж эзараш тракторши, комбайнаш, бокъонча машанаш, грузовой автомобилаш. ХІанзарча техникаш хьетамна пайда я мис, республика хьалха латтача колхозаш совхозаш юртбоахама культураш чІоагІа хьуькьаш, хьайбай продуктивность лакхъе.

Довзаргдоацача доалаш хувцаденнад азербайджански халкъий бахарен бытон хьелаш. Революци алалехьарча Баку бахар дика довзаш хиннача Алексей Максимовичъ Горьке йоазонаш укх тайпара йийцад из город: «Вышкий негара юкъе лаьтта бу тІетІа ягІар кийсадаш лолча тайшачех сиреча гІох ка техха хьалъетта, ІІакха лоха, истори хьадолада лалехьа баьхача наьха тхов-кІийлениех чІоагІа тара йола болхлой казармаш. ЦІаккха бІаргайненаш сона нах чІеча моттигашта гонахьара селлара дукха масо тайпара бІеньан нуьхаш, селлара дукха дохаль йорий кизгаш, хьадараштa тара йола дІааганийнара селдарами ска къел».

Иштта хиннай Баку паччахье Росси хьалашка. Цхьабакъда иштта хинна Бакку дагаргІаш ха хьача бокхийча наь мара.

Азербайджано оо дукхьацца воагІаш ниіеденнад гІулакхаш; дукхьашха бІаргайнай сони-цуи столица а. Цхьабакъда, хетаргахьа, цудуьча дукхагІа я тахан ю бІаргадайнача. Дукхал дІаала деза аз: Баку тоам болш гороаа я! Гуш да, из хьалъяраше хьалъераш шоай мехк чІоагІа дукхабекаш, шоай къаман традицеш хьурмат деш, цу цхьан хийна хІана городаш хьалъеча карагІдуьарех кхетамца пайда эцаш бола нах хилар. Хоза ю йиттача городе ваьлаш къахьегаш.

БІаргадайнай сона укхаза, Баку, тахашийна дика скульптура шийна тІара хходлар дорхьенна дІазбоадзаш бода, рхьасат-азербайджана доалах мукъаиалара символ.

Шоана дика хов, дагадоаг я дегІая доле, хьаьси боккъо долчане лоала, латташ хилар хьахьоваш хинна ходлар кІалхеха миэтта хиннад. Ма дарра ала набахтен ревентал духле ердаш дацар из, дунено шо хьовхабеттон йола тахарт кхалсагойна тІа я хвалле лелазон хилар мара — лы башхало хиннаца дацира юкъе.

Кхьахе мукъабохилага, лоалаь ра боахкахе Советски Іедала эггара хьалхарча аргІанарча декхарех цаІ хиннад. Советски Іедало йизза бокъо йола социалистически обществе член хий хьалсагах. Кхалнаха, уоьал сгетбадь майа нах укхашно лоржонех халкъа образовани дахаре. Царех дукхаха бараш инженерашна, агрономашта боле беш, Іилман болхлой болаш ба. Тахан республиха хьалкъа бохаме къахьегараш 40 процент Азербайджана кхалнах ба. Кхалнах — къахьегамхой кІезага ларжабац республикан Советски Союзен Лакхехьарча Советий составашка.

ДІанхьажал шо, масала, укх зале мел дукха ба кхалнах. ХІаьта из-м иштта хила доагІаш а да — азербайджана мехкаранна ма йий тахан шоай республика экономикен культурен дукххa лоархІамe моттигаш, цар болх бу бехктоахачеa бохаша, пачкахьалкхен, партийни постан тІа. ХІаьта болх дика а бу! Доаьи Сияхьир, орденаш, медалаш шоаша укх зале мел еная вай юбилейни торжествени заседанен дакъа лоаца кхалнахе. Дахкенo декна уж совгІаташ — латтан тІа кхалнаха хІанзалца лелаяреш итара дикагІа йола «холеланаш».

КПСС Центральни Комитет дог тийша я, республика партийни организаце шеж уйла хІахо кхелла я хана а цІаккха лагІ на йоламаш лоархІамегІарче гІулакха — къахьегача кхалнаьа быть вІаштІехьаккхара, слайдера, социалистически производстване, общественни бахара, хьалкхен гІулакхашта доал деча уж дукхагІа юкъеозара тІейолайтера хилар.

Новкъостий, тахан, дезе цІой долча дийнахь, республика экономически чІоагІа дегІахах белгалдоакхаш, дег тІара бархал ала безам ба са шоай къахьегама ер мохк эргабахкахараш, деррига материальни рузкъаш шоай кулгашца хьадо болча Азербайджана къахьегамхошта.

Массаза я сана, хьалханьна йода сийлахь болхлой класс. Азербайджана халкъа боахама къахьегача болхлой боккха отрид — из Іалашйате боккха низ ба. Къахьсста лоархІаме да, вай ленинанe советски болхлой — уж, массаза ялар но, общеобразовательни профессиональни кийча дика йолаш бола, хІанзара техника Іомаш, шоай патриотически декхар чІоагІа сакхетамен бектоахам хеташ кхоачашдеш бола нах хилар.

(Йистедоалар 2-ча оагІо тІа).

ЛЕНИНГРАД. Декабря Новотаруi булвар.
М. Бакина сурт. ТАСС фотохроника.

НОВКЪОСТА Л. И. БРЕЖНЕВА ДАЬ КЪАМАЬЛ

(Йистедоалар. Доладар 1-ча оагIо тIа).

Азербайджана болхлой класса — бакински пролетариата сийлахь революционни къахьегамен традицеш йоатIача тайпара дIахо кхухьар.

Уж традицеш дегIаехуларга ебари, кхуш йоагIача тIехьага уж лораеш дIателар — болхлой класса, партийни, профсоюзни, комсомольски, ерригача общественни организацей сийлахь гIулакх. Вай дукхагIа йовхо е еза алиа хет сона шоай дуй когаметта дIаотта болхлой тIехье кийчъяра, къахьегам дукхабеаргболаш, шоай дийн боккхагI болча вежарийн гIулакх дIахо дахьара хьалхара бехктокхач кегаргболаш кагирхой хьалхебара.

Новкъостий! Шун юбилей езелга пхьалха дезача, тахан вай Ленински комсомоло, берригача советски кагирхошка, вай парте, дерригача советски халкъо белгалдоаккхача денца нийсденлад. Дизза 50 шу дьалийнад Владимир Ильич Ленина Российски Коммунистически Кагирхой Союза III-ча Ерригроссийски съезде «Кагирхой союзий декхараш» яхаз диий гIордаьнна къамаьл дайча дийнахь дена.

Советски Азербайджане шоатIкъе итт шу дизад. Советий Махка кагирхошка Ленина исторически кхайкарал даь шоатIкъе итт шу да. Календарна денош пхьан нийсденна цa Iеш кIоарга исторически бувзам а ба цу шин событена юкъе

Азербайджански комсомола ветеранашта дагадоагIаш хилаг мег, РКСМ III-гIа съезд хьаллале кхо кIира хьалхагIа уккхаза, Баку, керда вахар дуллаш лаьттача халача хьалашка кагирхой болама цIаькъаш лохаш хиина Малхбоален ЦIеча кагирхой Хьалхара съезд гулъенна. Малхбоален кагирхой викалаш цул тIехьагIа Москве, комсомольски съезде бахаб, цар цхьа хинад Владимир Ильич. Ленина гIордаьннача къамаьлага ладувгIа, юкъарчал доаццаш цунгара шоай балхен къовсамен нийса программа хьаьцa.

Из ленински къамаьл белгтало башха-дика документ да. Ха дIа ма йола шаьрагIа хьегучабоал цун сийлахь-боккха лоархIам.

Владимир Ильича из къамаьл дайча минута, контрреволюцецен кхача мехкий интервентащен тераз низаца лоаттабаь къовсам чакхбаланза дийнача хана, мехка халкъа боахам бехa хиикача дала, цу ханарча нийх деча тешалагIа, цхьабараш дагадацар, бокъонца кхетадаш дацар Советий Мехка къонача тIехьенга Ильича баьча тIадьехама кIоарга маIан: «Денлар сенах лаьтт аьлча, из латт, дешарах».

Цхьабакъда, хIара шеро, хIара дIахорча итт шеро тIа-тIа шаьрагIен дог тешадеш хьабеллар Ленина цу указане, вай кагирхошта юкъера коммунизм хьалъергьараш хьалкхеба ихача цун тIадьехама беррига лоархIам.

Цу хана, 1920 шера, Ленина къамаьлага ладийгIарий, Советски мехка революционни кагирхой авангарда, социализм хьалъеча хьалха латта, мехка индустриализаци еча, юрта боахам социалистически эргалонаш еча хьинаре дакъа лаце дийзад. ХIаьта Сийлахь-боккха Дай-мехкa тIом болабеннача хана уж Ленина кIорнеш моакхош хьалхашка а даьна дIаэттар Октябра хараI даьннараш лорадe, фашистски агрессорах кIалхаръяьккхар цар шоаш хьалъяьа социализм. Уж чакхбаллалца тешаме хиннаб сийлахь-боккхача баьчча васкеташта — хIаьта из шоай дерригача гIулакхаща, шоай дерригача вахарца хьа а хьеккхад.

Советски халкъ Ленина дагадьлача гIулакхах, кийч а дий дIадоладе яхаш цо тIахьехам баьча гIулакхах — коммунизм хьалъяра гIулакхах денна тахан советски халкъ доаллача денош. Ка хьакъалера ленински дешаш эттара актуальнегIа, хоадамболашагIа йола указаш, коммунизм хьалъерий къонача тIехьенга парте ду цаказ сийна дек вайпа.

Белггаха, хьадагадохал оаш, дешара дакъера советски кагирхой декхарчш Владимир Ильича мишта белгалдьад:

«…адамий эчвей ерриге сумма хьаьца, эцача хана а, коммунизм шоана цхьа моллагIа йола шаьрьа хIама а хургйоацаш, оаш оашош хьадагалача хIама, хIанзарча образованего дилача хилавa ярийоаца выводаш хургйолча тайпара хьаьца хар».

Тахан а тIехьа вай социалистически обществе кагирхой образоване политически маIан эггара мийсагIча тайпара белгалдир, образованен культурен деншашара классовни, партийни никъ эггара къастам болашагIча тайпара хьахьоккхар деший из? Шеко йоацаш, мишта да из. Кагирхой дерригача халкъан образованен политически кийчоли гIулакх вIашитIехьдоаккхаш из ленински установка чакхйоах парте, дIахо а йоахаргья, хIана аьлча цу тайпарча наькъаца мара хьалкхебе йиш яц бокъонца дог тийша, коммунистически общество хьалъяра сийлахь-доккха гIулакх ший шоррала доаржаве а чакхдаккха а хоаш бола коммунисташ.

Хьадагадохал оаш, Владимир Ильич Ленина цу хана а, 1920 шера, мишта белгалдаьд боахам дегIабоаллабара даькъера коммунизмана тIехьарча къонача къонсамхой декхараш. Цо укх тайпара яьхад:

«Шоана хьалхашка латт беррига мехка боахам юхаметтаоттабара декхар, хIанзарча Iилмах, техникех, электричествах латтача хIанзарча технически ларда тIа лаьтта леладелга а промышленность а эргаьнкха тоаелгея юхаметтаоттаелгеи».

Ленина хьахьекхача дуьхьал цу наькъагIа хьабеллаб вай кхох, социализм хьалъеш. Ленина хьалхадаьлараш кхоачаш а деш социализма хьалкхебаьна, керда

«СЕРДАЛО»
2-гIа оагI. 8 октябрь, 1970 шу.

техника карзерзаьча керда пахаз вкъахьегама тулпалеш тамашагIийтий. Цу дьаьцашкa хьахиллар тIкъаь итт шу дизар вай мехко дукха за йоацаш белгалдаьккха бола башха-дика стахановски болам.

ХIаьта аз доладаьча ленински дешаша бокъонца а кIоарга а дашхаций вай кагирхойн дерригача советски халкъен декхараш миттa тахан а, ткъоалагIча бIаьшерен шоллагIча шоатIкъе итт шера Iилма-техническа революцена керда карагIдаьннараш шоаш ма дарра советски халкъо хьалъяьча социалистически обществага оттаде дезаш дола исторически декхар вайна хьалхашка латтача хана?

Шеко йоацаш, мишта да из. Цудухьа вай парте чакхйоах, дIахо чакх а йоахаргья из ленински установка, хIана аьлча коммунизм хьалъяра керттерча декхарех цаI кхоачашдаргa нугаш дола дIоагIа цо лу вайна. Цу наькъагIа доллача хана керттерча этапех цаI а хиина хIаьтта даза парте Центральни Комитета декабрьски (1969 ш.) июльски (1970 ш.) Пленумий решенеш кхоачашъелга.

Новкъостий! Ер шу юбилейни ленински шу а цу цхьаь хиина пятилетка чакхйоален парте XXIV-ча съезда хьалхарен шу а да. Из белгалдоаь советски наьха къахьегама хьинар Iалаьмате чIоагIа лакхдаларца, социалистически ях дIахо айларца. Предприятей болхлошен гIулакхерча нахен къовсам лоаттабу общественни производства эффективность лакхъяра ларда тIа продукцеш тIа-тIа дукхагIа ялалцар дукъа. ЛоархIаме да, шоай социалистически декхарашка цар къахьегама овсарал лаккъяра, продукце-керда тайпаш карадерзадара, хьаеш йола хIамаш дикагIа хилийтара, бедьан материалаш кхоара тIаерзаь хьалда организационни технически мероприятеш белгалъеш хилар.

Дерригача халкъо юкъарча яхье хьинаре дакъа лоац Азербайджана къахьегамхоша а. Доккхий толамаш даьхад КПСС XXII-ча съезда цIерагIча Каспийски мехкдаьтта промысловни управление (Мехкдаьтта хьэрIалорх), Кердача-Бакински мехкдаьтта чакхдоахача завода, мехкдаьтта машиностроено ветерано — лейтенанта Шмидта цIерагIча завода, республика сийрда бесаш долча металлурге дукхаьнхарчун — Сумгаитски алюминиеви завода коллективаша.

Халкъо доккхал а деш йоах тахан шоай къахьегамца патриотически декхар кхоачашдара дика хьоккхам толаш болча республика болхлой класса, колхозни ахархой, къахьегача интеллигенце сийлахьча викалий цIерашн. Сайна ер моттиг нийсъялларах пайда а эцаш, укх трибунера цу массанена а парте Центральни Комитета цIерагIа дег тIара доккха баркал ала безам ба шоай сe оа кхоадем цар къахьегарах.

Ер шу чакхдоалаш ала шера план кхоачашъяра итогаш аргья мехко. Вай баьча балха цхьадола хьоккхамаш бIаргчача мехкара санна, миттa Азербайджански ССР-ера а дукха йиш я вайга хIанзале а.

Дог тийша а волаш ала йиш я, вай мехка коммунизма материально - технически база хьаеча, социалистически экономика, Iилма, культура дегIаккувлача, советски халкъа вахара хьал лакхдеча керда йоккхий рубежаш яхха хилар. ХIанз гуш да, вхе шера планех йола КПСС XXIII-ча съезда Директиваш керттерча дакъе кхоачашъергйолаш хилар. Пхе шера дукха совгIа-эшашагIа йоацаш цкъам ахазлея дукхагIа хьаергья продукци мехка промышленносто, дикка дукхагIа йоаккхаргья юрта боахама продукци.

Вай Iилма, техника толаме дегIаахара керда тешал, советски Iилмахой, инженерий, техникий, болхлой бокъонца йола котало хилар Ветта тIара трунт хьа а ийца из Лаьттан тIа кхоачарца Бутт тахкара гIулакха ший тайпара болх чакхбаьккхача «Луна - 16» яхача космически станце укх деношка тIех дика чакхбаьккхача наькъах. Из долла хIама тамашийна нийсех говзеи, дерригa дуне цецдоаккхаш даьд. «Луна-16» яхача станце баьнна толам — из да кастта хургйолча вай парте XXIV-ча съезда цкъаболхаш укх юбилейни ленински шера карагIдаьннача башха-дикача хIамаех кхы цхьаькха цаI.

Азербайджана къахьегамхоша а, парте XXIII-ча съезден КПСС ЦК Пленумийн решенеш кхоачаш а еш, билггалара дика толамаш даьхад халкъа боахам дегIабоалабеча.

Укх пятилеткагIа республика дикка лакхъеннай промышленни производство. Тоаденнад юрта боахамера гIулакхаш а. Хоттама хьалаш чоалхане доллашехьа, республика колхозашен совхозашен укх шера дика кхоачашдаьд шоашта хьалхашка оттадаь декхараш.

Цхьабакъда, белггалара толамаш даьхадале а, шоана шоашта хов, сатийна Iохоаша бахьан ца хилар. Юбилейни торжество, хетаргахьа, критика яра эггара аьттув болашагIа дола бахьан дац. Цхьабакъда, вахаро ше яхараш дIадех, хIаьта большевикаша цIенна а хьайла кхидедаш шоай балха тIара кхоачамбоацараш — цунах латт вай ленински парте ница дукхбувлача хьестех цаI. Цудухьа тучахье аз из дIаелирак оаш сайх бехк боакхаргбац шоай сона.

Белггала, вланза дергдаш, республика партийни организацеш, советски боахамен органаш укх тIеххьарча шерашка промышленни производство дегIаяра темпаш доадуш хилар теркал ца дича дар ца хилар. Из ала доагIа мехкдаьттен газ дакхарех санна, миттa минеральни удобренеш хьаяра а кIалчен кхачени промышленноста бахках а. Из долла хIамий, баьхар аьлча совнчул вогIа ца аьлча, цудухьа ма дарра дуацанза даргдоацаш хIама дац укхаза.

Юрта боахама даькъе Азербайджан, шеко йоацаш, йоккхий торонаш йолаш а боаьбе, ялатие доамъарийн культурай хаувкъан лакхбара. Укхаза кертгерча лостамех цаI ба мелиорацена, хий дехка лаьтташ леладелга тоадара хьахецача ахчах вайда цийсагIа яар. Шеко йоацаш, дукха хIамаш де йиш йолаш а де дезаш а да республике хьайбай продуктивность лакхъяра.

Цу ерригача участкашка доккхий резерваш я вай, новкъостий, кудухьа Азербайджана коммунистий сийлахь гIулакх, болхлой, колхозхой, совхозашка къахьегарий сийлахь гIулакх да уж резерваш оарцагIъяхар.

Соахь декабрь бетта, укх шера марта августе бетташа, тхьовра новкъосте Алиева аьнача тайпара, Азербайджана Компарте ЦК пленумаш хиннай. Цига бокъонца анализ яь цу кхоачамбоацарий бахьанашта. Къамаьл ира, принципиальни, корта болаш хиннад. Республика партийни организацена цу къамаьлах кхоачамбоацараш лоацача хана дIадаха йиш хулийтаргйолаш бола боккхеи халеи болх дIаболабара юкъаг хиннай аьнна хет сона.

Промышленности юрта боахами дIахо дегIаккхувлара боккхача лоархIаме да традица а хиина дIаэтта вежарашка ду новкъосталли дерригача советски халкъаша шоайла дIа-хьа ду новкъостали. Парте Центральни Комитето хIара дениа чIоагIа уйла тIайохийт ерригача социалистически республикий халкъа боахам дегIаккхувлара. Ховш ма дарра, КПСС ЦК-ей СССР Министрий Совета чакхдаха доккхий гIулакхаш отталаьд Азербайджана халкъа боахам дIахо дегIабоалабара. Шун республике пачхаьлкхено дIайохийташ йола капитальни вложенеш укх карарча пятилеткаца нийсйича цкъан ахазлен дукхагIа а хиина 6 миллиарди 700 миллиони сомага дIакхоачаргья 1971 — 1975 шерашка. Цу шерашка бокъонца болх бе йолаяла езаш а йоккха Сумгаитски химически комбинат, Кировобадера фарфоровни алюминиеви заводаш, хьалъоттаргья химически, машинашъеча, кхачан промышленноста кхыча доакъой кердача предприятейи объектайи итташ корпусаш, алсамйоахаргья энергетически ресурсаш.

ДIахо дегIабоагIаргба Азербайджана юрта боахам, чIоагIлургья колхозийн совхозийн материально - техническа база. Цу гIулаккашта хьахец укх пятилеткахчул шозза хIана дал аьнна дукхагIа ахча. Цу ахчах аз гаргга дар лаьтташта мелиораци яра мероприятешка, хий дехкача системанта реконструкци ярген керда водохранилищаш хьалъярген дохийтаргда. Овлангаре лиэз тоалургда Бакуе республика кхийода районашк молача хина Iалашъелга.

Шун къахьегами кхетами, дезa новкъостий, шун ситуацазьи къахьегама дисциплинен — уж а республика халкъа боахам дIахо айбелга, из тоалуйто Iалашдеш йола хьалда факторашна. Парте Центральни Комитет дог тийша я, Азербайджана коммунисташа — промышленностен гIишлошъярен, юрта боахача къахьегамхоша парте еча йоахдеш бe боагIача тайпара мах бергдиларах, оаччахьалкхено камаьрша деча новкъосталах эффективно пайда эцаргхиларах, КПСС ЦК тIеххьарча Пленумий решенешкаре хьадоагIаш дола декхараш толаме кхоачашдергхиларах.

Республикана хьалхашка латта доккхий декхараш кхоачашде дезаш хиларо дIадех пачхаьлкхен дисциплинах тIадиллача гIулакха хьалхара кадрай бехктокхамен боарам лакхбелга, дIадех кадрай мах барен уж хьахаржарен даькъе лекха партийни принципиальность йолаш хулга.

Вай дог тийша да, коммунизм хьалъяра дерригача доакъошка дIахо цхьана болх беча процессе ерригача советски республикашa вежарашка цхьана леладу гIулакхаш кхы а шерагIен кIоаргагIен хургхиларах, материальни духовни культурана карагIдаьннараш вIашии дIа-юла дукхагIа яйдергхиларах, хIаьта цу дерригача хIамаша социалистически нацеши народносташи дIахо гаргадугаргхиларах. Цунах лоархI парте коммунистически кхоаненга бIубенна гIа боалаш додача дерригача советски халкъа творчески низаш бIарга па лайнача тайпара гоадалара бола тешам.

Дезa новкъостий! Ший, цкъа аз хьоахадаьча, Азербайджанен Кавказа кхыча республикай коммунисташка дайтача письмо тIа В. И. Ленина могадаьд «шоашта аьттув болаш долча дунен халкъашта юкъерча хьалех пайда а эцаш, кердадир хьакхоллилга…» Нагахьа санна из ленински хьехам вай леношкарча действительноста юкъебихьача, ала деза, вай партен пачхаьалкхени арахьарча политически гIулакхаша дунен халкъашта юкъера Советски Союза позицеш дикка чIоагIъаь хилар. Вай арахьарча политика низ пайден тIа-тIа алсамбуал вежарашка йолча социалистически пачхаьалкхенашца айха цхьана гIулакхаш а леладеш, дерригача дунен тIарча революционни, антиимпериалистически низашца цхьоагIо а йолаш из чакхйоахаш хиларах. Керда коммунистически общество хьаяра сийлахь-доккха гIулакх цу хьалашка бIубенна дIахо хьош да советски халкъ.

Цхьабакъда, вай цхьанна а миччара дацдаш империализма агрессивни ницаш чIоагIа хилар. Вайна бIаргагу, империалистий боамагIа дунен тIа хаст-хаста дунен халкъашта юкъера къийсам этташ, машаре гIулакхе кхераме йола ситуацеш нийслуш хилар. Теркал ца деш Iе йиш яц вайга, империалисташ дIахо а сихдаь гера хьадеш хилар, социалистически мехкашта халкъий кортамукъален боламах дуьхьало эттара гоазагIа йолча средствашца къовсам лоаттабеш хилар. Цу доаллача хIамаша вайгара дIадех фийла хулга, мехка тешамеча оборона даим йоахко сага, агрессивни империалистически тийшача

байдалдаьта дукъали кIаьд ца душ къовсам лоаттабелга.

Дунен халкъашта юкъера хьал мишта дIаийслуш да, вай арахьарча политически фронта къаьст-къаьстача участкашка гIулакхаш мишта лаьтт укх тIеххьарча хана, са цкъа сенна дукхаза а дувна лийзад. Цкъа дийцар юха ца дуьцар дукха укхаза пхьадола, социализма позицеш чIоагIъяра, чIоагIа машар бахьан дунен халкъашта юкъерча гIулакхашка шоай общественни строй мичча бесса яле а, пачхаьлкхенаш машаре кхара принципаш чIоагIъяра Советски Союзо лоаттабеча къовсамца дувзаденна дола хьаьст-къаьстта дешаш мара дуцаргдац аз.

ЧIоагIа машар бахьан долаш лоаттабеча къовсама лоархIамегIарча элементех цаI а империалистически агрессораш юхатохар. Советски Союзо вежарашка хьаллоац турпал Вьетнама халкъ цо ший са ца кхоадеш американски агрессена дуьхьал, ший дьакеп паргIатон лоIами бахьан лоаттабеча къовсаме.

Социалистически мехкашен дерригача дунен тIарча машар безача, прогрессивни низашен хьал а лоацаш тIем тIа башха-дика толамаш даьхад вьетнамски патриоташа. Шийна нийсса кхы цхьаькка доацаш доал цар къонахчал доккхал де доагIаш да. Цунца цхьана вай лакха мах бу вьетнамски проблема политически наькъаца къовстаре тIадерзадаь цар доахача гIаний. Дукха хи йоацаш Парижски переговорашка керда конструктивни инициатива кхайкхайр Къулбехьен Вьетнама Республика Хиина йолча революционни правительства, Вьетнама Демократически Республика оагIонгахьара ма ира хьол а лоацаш. Цу предложенеех дикен нийсо йолен ларда йоалл тIом соцабара, халкъа лоIам, Къулбехьен Вьетнама дерригача демократически, прогрессивни низий хьештаза хьалхоацаргдолаш бола коалиционни правительство хьаяра.

Вьетнамски патриотий керда гIа бизза къоабалбеши кхетабеши тIайийцар Советски Союзе. Вайна хет, нагахьа санна ВIашагIкхийттача Штатий правительствано цу гIан бе боагIача тайпара мах бе хой, цо гIулакхий кхетамца мах бойн из хьакъалйа хулен Вьетнамера гIулакхаш политически наькъаца къовстадалга дIахьажажахьашкалье дила тарлу доина. ХIаьта, нагахьа санна Вашингтон ший агрессивни уйлаш йита ца тугаш, политика низа позицера чакхъяха гIерташ хуле, тIамкха кхы а йоккхагIа хаамаш тIаоттаргья цуьна, кхы а чIоагIагIа ушаргья из.

Халкъий машарен кхерамалехь гIулакх дезa долаш цигара бараш оарцагIа ца баха йиш ца Гаргарча Малхбоалене латтача гIулакхаша. ОАР-а, Иорданехa, Израиля юкъе ООН-а викала Ярригача гIондаш дIайолалучаьна аьнна хинна контакташ кхы дегIа ца йоагIаш бисар. Цунна бехке а США правительство хьал а лоацаш, Ярригa миссии юкъагIьяхкхара доллa хIама дезa долча Тель-Авиво доал деча гIозарий политика.

Из бехке боацашехьа ОАР бехке а еш, дIалайнача Iарбий лаьтташа, къаьстта а Суэцки канала малхбоалехьара оагIонa, фуннагIа дахь а ший позицеш чIоагIъе гIерт израильски тIема командования, низаш Iоадеш йоала из Iарбий мехкашта керда бандитски хIама тохара. Массаза а санна эхь ца хеташ болча Израиле доал дераша дерригача дунена хохаш хьаьхайкаду, «шоашта дага а дац 1967 шера хиннача доазонашта юха тIадача, ахаш, вешта аьлча агрессе наькъаца шоаш дайхараш юхадала.

Израильски агрессораш дIахо а хьаллоац США правительства, ма дарра аьлча переговораш юкъагIоахa цар политика нига а еш, лоалахошта Израиль керда тIахецар духьа цунна тIалотама герза керд-керда партеш а кхухьийташ. Гуш ма дарра, Вашингтоне, машара хьакъехьа къамаьлаш а деш, ма дарра аьлча шоай хурдаль довиийн моастагIалени фу тосс.

Халахета а, дукха ха йоацаш Иордане правительствени бIунен палестински организацей герза карарча отрядаштен юкъе цIий мохкадеш эттача доаво а миттa кIезига зе даьзар Iарбий халкъий, цу даькъе палестински Iарбий а юкъарча гIулакхе. Белггала трагически ба из вежараша шоайла боабен боле къовсам. Из зуьш болча израильски агрессораша гIадбаха кулгаш вIашагIа хьекхер, хIаьта оледан дехьарча империалисташа цу гIулакхах пайда ийцар Iарбий гIулакхашта цIоьнха тIемана юкъе гIорта торо ялар догдоахаш низаш тIеоцара, цар кортамукъален болама садукъаш паргIатагIа а цар къамин рузкъаш доахаш аттагIа а хилийтара.

Цхьабакъда, шоай мукъагIарча пачхаьалкхенийн халкъийн кхетамца селлара эхь ца хеташ деш доль ловзар вай хана кхераме да. ПIелгаш доагадь ца Iеш, хьанна хов, кхы а вогIа, кулг доацаш оаца а тарлу. Кхетаде хала дац империалистически державаш Гаргарча Малхбоалене герза низаца керда юкъегIортаро мел чIоагIа реакци ергьар, адамаш кел чIоагIа эсIаэдутаргдар.

Советски Союзах лаьцa аьлча, цун позици геттара дика кхетаеш а. Вай дур дaьд вай Иорданера вежараш шоайла боабеш бола тIом геттара соцабайтара, цу даькъе палестински дуьхьалел болама отрядаш хIалак ца яйтара а. Вай цхьакхта - дича а мегаргдоацаш лаьрIал, хIанз а лоархI, моллагIча гайшара гIерта а, Иордане хьайнача событашта кхыча пачхаьлкхенаш оагIонгахьара тIема низаца юкъе гIортар.

Вай кIоартта дог тайша ма хиллара, дерригача паргIато езачен машар безачен низий тахан Гаргарча Малхбоаленера кертерa декхар сенах лаьтт аьлча, из латт, гIулакхаш политически средствашца машар тIехь къоастаделга вIаштIехьдаккхарах. Израиля агрессех хьахинараш дIадахарах,

цу районера дерригача бIехъяште чIоагIъяла, йIаьхача хиарча ларда тIа машари сотени юхаоттабарах.

Iарбий халкъаш цо къовсам лоаттабеча гIулакхаш доккха ма да Iарбий кортамукъален къовсаме турпал ВIашагIкхийттача Iарбий Республика Президент, Iарбий социалистически союза Председатель Гамаль Абдель Насер хIайоацаш къахьар. Дунен чура дIаваха сийлахь - боккха патриот, Iазапан агрессенен дуьхьалара, паргIатонна, лоIамa, социальни прогресса тIехьара чIоагIагIа волла къовсамко, хьакъхьал дола пачхаьалкхен деятель, Iарбий дунен эттара чIоагIагIа авторитет йолаш болча кулгалхоех цаI. Вай, советски наха, чIоагIа гIайгIа ю дехал дола соратник, цхьана лоаттабеча антиимпериалистически къовсамга гIоллара новкъост, вай мехка а ерригача социалистически содружества а тешаме доттагIа дIаваларах.

Советски Союзен ВIашагIкхийттача Iарбий Республикаи, дерригача Iарбий мехкий хьалкъашта юкъерча сийлахь-доккхача доттагIала чIоагIа лард еллача нахах цаI вар Гамаль Абдель Насер. Цудухьа тешшаме хов вайна, цу ларда тIа хьалъяь вай доттагIала башха-дика здоние уралгIа гIоргйолгеи чIоагIалургйолгеи, хIана аьлча из доттагIал исторически дегIаахара низага даргдоацар цхьаьхьоачеш да, цудухье из даим тоалуш дIа а гIоргда!

Бахьан нийсдаларех вайна а эшаш, укх трибунера новкъостий дIайха новрашал даьнийта безам бар са вай дикача доттагIашка — ОАР-а дерригача Iарбий халкъа, дерригача дунен тIарча машарен паргIатоне низашта Iалаьмате лоархIаме дола, веннача Президента дIадоладаь гIулакх, вай дог тийша а волаш, дIахо хьаргдолаш болча ВIашагIкхийттача Iарбий Республика кулгалхошка, Гамаль Абдель Насера соратникашка.

Iарбашка болча вай доттагIашта ха даза, Советски Союза Коммунистически партиш правительствои, дерригa советски халкъ дIахо а лоарзагIа па довлаш ВIашагIкхийттача Iарбий Республикацарча цIенача доттагIален цхьана леладеча гIулакхийн наькъагIа ухаргхилар. Вай дIахо а массе оагIорахьара хьаллоаттабергба агрессораша дIалийна шоай лаьтташ мукъадахара Гаргарча Малхбоалене чIоагIа машар оттабара Iарбаша лоаттабу нийсчон къовсам.

Новкъостий!

Укх тIеххьарча хана вай мехко лелаеча машар безача арахьарча политика цIенхаштта голам хилар укх шера август бетта Советски Союзан Германе Федеративни республикаиен юкъе договор дaрaя. Цу договора чулоацами цун лоархIами шоана дика бовзаш ба аьнна хет сона.

Ала дезаш да, договор дераш «дукхагIа тенна» оагIув малагIа я, «кIезигагIа теннар» малагIа я яхаш цхьацанахьара къахоза къамаьлаш, вайна хетачох, цхьакка корта болаш дац. Цхьатарра тенна беррагаша: социалистически мехкаш а, ФРГ а, Европе машар чIоагIбелар дунен халкъашта юкъера кхохкам кIаьдбелар хьаштдолаш мел бараш а.

Дунен халкъашта юкъера цу документа лоархIам, бахьдир аьлча, бокъонца хьагучабаргба цул из ратификаци а яь из чIоагIденначул тIехьагIа. Цхьабакъда, из договор даро хIанзале а шеко йоацаш белгалара дика воздействи ю Европерча хьала. Аз дуьцар дунен халкъашта юкъерa кхохкам кIаьдбара, машаре цар хара принципаш дукхагIа чIоагIъяра, цхьана леладу дунен халкъашта юкъерa гIулакхаш кхы а чIоагIагIа дегIаккхувлара гIерзань уйла чIоагIъяр да. Вайна хет, Европерча машар безаш мел долча низаша европейски пачхьалкхенашта юкъе машаре цхьана леладу вIашии гIойле йолаш дола гIулакхаш дIахо дегIаккхувлара, цу дешашта хетаь ерригача Европа юкъара совещани дукха хьа ца йолийташ гульяр санна бола гIа а юкъелоацаш, керда къаьдда гIамаш даьара аьттув болаш долча цу хьалех пайда эцалга шоай декхар лархIа деза аьнна.

Европера машари кхерамален чIоагIъяра тIаерзаьйча вай политикана юкъе белггалара моттиг хеташ вай Францица цхьана гIулакхаш леладара. Цхьана леладу уж гIулакхаш вай шиена а мехка халкъий доттагIала чIоагIача ларда тIа латташ а шоашта хьалхашка латташ, вайна ма хеттара, хIамига йоаца перспективаш йолаш а да.

Укх тIеххьарча хана Советски Союзан Францецен юкъе вIаши дагардар кхетадеш доле белггалара гIулакхаш вIаштIехьдаьйнад, тайп-тайпарча боарамашка политически контакташ тоаенний, цо йоацаш лардаш ехкей вIаши гIойле йолаш дола цхьана леладу экономически гIулакхаш наьха санна дегIадоаладара. ДIахо а воай де йиш йолаш мел дола хIама де лаьрхIа да вай советско - французски гIулакхаш кIоагIача, тешшамеча ларда тIа дIахо дегIаккхувларан кIоаргдарах.

Вай дог тийша да, Франце

Президента говзаманна Жорж Помпиду вай махка баххара, укх деношка дIабоахаргбола болча наькъо Советски Союзан Францецен юкъера доттагIал, бейт, цхьана леладу гIулакхаш чIоагIдара гIулакха, вай шиена а мехка хьахатта дукха, Европерча а дерригача дунен тIарча а машара гIулакха дукха керда лоархIаме этап хьаьлларгхиларах.

ЛоархIагIа ца доллаш вай чакхйоахача машаре дахара политика керда толам дарIIа боагIа Советски Союзан Финляндене юкъера доттагIала, цхьана гIулакхаш леладара, вIаши новкъостал дара хьакъехьара Договор кхы а ткъаьшера дIаьхдар санна йола лоархIаме акт а. Цу доттагIал долча мехкашра дикача лоалахой гIулакхаш дегIадоайадара хIанз керда къовстам боллаш йола перспективаш гучаьйний. Цун цIенхаштта ловраIам бу вай Европа къылбаседие машара кхерамален дIаха чIоагIъяра гIулакха.

Новкъостий! Укхаза, Баку, къамаьл деча хана лувна дегIа шун республикапа довзув хола Ирани Турции санна йолча лоалахошцарча пачхаьлхенашцара вай гIулакхаш дегIа мишта ух.

Дукхаьa дIайла дезаш да со, уж гIулакхаш вайна хетачох, дикIа во ца ухаш хилар. Хьалхарча, шоана хоаш ма дарра, чоалхане моттигаш кIезига нийслацар, кIезига ацар халонаш. Цхьабакъда, Малхбоален хахкъашка, къаьстта а лоаллаларчa мехкашца Советски мехка доттагIал дола гIулакхаш оттадара Iалаьмате бокъа лоархIам бола хиннача В. И. Ленина васкеташ лерагIа кхоачаш а деш, вай вIаштIехьдаьнад дуьхьаленаш дIаяха а вай партнерий оагIонгахьара цхьана конструктивни гIулакхаш а леладеш. Иранацарен Турцецарен Советски Союза гIулакхаш дикача лоалахойн цхьатарра бокъонаш, вIаши гIойле йолаш цхьана леладеча гIулакхийн нийсача новкъа даха а.

Укх тIеххьарча хана пачхьалкхени политически деятелий, парламентски делегацей, кхыча авторитетни викалий хаст-хаста дIаюха хулча вIаьшин новкъостал ду вIаши дагардар хилтадара, вай мехкашта юкъерча гIулакхашка вIаши тешам боларa атмосфера хилийтара. Цу долвача хIамаша йиш хулийт цу тайпара контакташ дIахо йолача хана а дегIаяргья аьнна вывод е.

Кхы кIезигагIа боацаш лоархIам болаш да шинна а мехка гIойле йолаш хиина ца Iеш, кхыча доакъашка вIаши гаргадахара цхьана гIулакхаш леладарен дика ларда а йола торгови экономически бувзамаш дегIаккхувлар. Цу хьакъехьа Иранацарча Турцецарча гIулакхашка хIанзалца хьа кIезига хIама даьдац, хIанзачул тIехьагIа дe лаьраш кхы а дукхагIа да.

Советски Союзо технически новкъостал а деш укх тIеххьарча хана Иране хьалъеш я вайна лоалахо уллача мехка къаман экономика чIоагIъяра гIулакха боккхача лоархIаме хила езаш йола металлургически, машинаштъю чкъаьрий леладу заводаш. ХIаьта Ирано кастта советски Закавказье халкъа боахамен башха мехкен гIулакхашта Iалама газ тела йолаергья вайна. Укх гаргарча хана миттa бок бе йолаьлийта езаш я вайи ирански специалисташен цхьана, довзон тIерча Араке яхача дин тIа хьалъяь гидротехнически комплекс. Цо йиш кулийтаргья Ирани санна, мишта шунцага, Азербайджански ССР-е а тоъал дукхача лаьттанкa хий декха, шинна а мехка доазонил йистерча районий гороашки юрташтен кхы тIа электроэнерги тела.

Советско - турецки гIулакхаш дегIадоаладача лоархIаме дакъа лаца доаш да Турце металлургически, мехкдаьтта чакхдоаха, серноокислотни заводаш хьалъяра цхьана хьега кхе.

Иштта боккха лоархIам бу вай воай ирански туреккий лоалахошцара торгови боарам шербара а культурни кхидолен бувзамаш дегIадоаладара а. Ца доагIа вайна лоаллаха дахача, масала, Афганистан, Инди, Пакистан санна долча, общественни строяш бе-бе хиларца вай вIашагIкъоастадечен цхьабакъда, дикача лоалахойн вIашии сий дарен гIулакхаш вIашагIдувалчен кхыча мехкашта а.

Иштт ча моттигех пайда а эцаш, бокъонца хоадам боллаш дIашхайкаде безам бе са: Советски Союза кулгалхоша шоай де йиш йолаш мел дола хIама дергда къулбехьарча, малхбузехьарчарчен малхбоалехьарчарчен санна, шоай беррига лоалахошцара вай мехка доаладаш машара, доттагIала, беркате цхьана леладеча доттагIаль довзонаш хилийтара миттa долаш дисийтарах.

Юххера а, новкъостий, цхьаькха цхьа хIама белгалдоаккхаргда из дунен халкъашта юкъерча гIулакхий даькъе. Укх бетта 25 шу дуз фашизмана дуьхьаларчий кортамукъален къовсаме халкъаша цкъакха котало бахьан дилаш хьехиина ВIашагIкхийттача Къамий Организаци вIашагIъеллача дийнахь дена. Ший мел дукха кхоачамбоацарaши малонаши хиле а, ВIашагIкхийттача Къамий Ор

ганизацено пайдане дакъа лацар цун Устава тIа хьахьайкадаьдар кIарааши принципаши кхоачашдича. Цо новкъостал даьд дукха халкъашта юкъера дукха чоалха кризисаш къоастаяра. Цу тайпара итто Советски Союза, кхыча социалистически мехкий, вай машарерча машар безача дерригача низий арахьарча политика цIенхаштта толам сайна лоархI вай.

Империалистически гIозараша шоаш хур ду ООН-ах, къамий Лига санна, дискуссионни клуб, яьсса, цхьаккха корта боацаш йола декларацеш кхайкаш моттиг е гIерташ. Организаци ший юкъмоттигера политически декхар — массане юкъара машар Iалашбелгeн чIоагIбелген кхоачашдара тIера дIатувлае гIерт уж.

Советски Союзах лаьца аьлча, вайна лов ВIашагIкхийттача Къамий Организаци эффективни авторитетни йолаш, ший низаш машаре чIерамзаке хьалашара тIадерзадеш бIаргагр. Советски Союзо ма могга хьаллоацаргда ООН-а цу тайпара гIулакхаш.

Вай, бахьар аьлча, дика кхетаду ООН — из моллагIа тайпа ший мукъагIа йола яц, цхьа моллагIа йола массанена керте латте правительство ца хилар. Цун позице, цун гIулакхашa дунен пачхьалкхенашта юкъера белггалара низий соотношена дунен халкъашта юкъерча вахара доале латт аьнна хеталуш йола тенденци хьа мара хьоххац. Цхьабакъда, дукхьал из бахьан долеш хьеж вай ООН-а кхоаненга оптимистически, хIана аьлча вайна хьа, социалистически кхыча паргIато езачен машар безачен мехкий лоархIама политически удельни вес дунен тIа кадданза дегIаухьаьга а дегIаухаргйолга а. ШоалагIа-дале, вай чIоагIа дог тийша да, Ленина васкеташ кхоачаш а деш, Советски Союзо хадданза чакхйоахча машара политика бухсоцача кхаьчача кагий а доккхий а мел долча дерригача халкъий, дерригача мехкий хьаштaша ма кхара хиларах.

Дунен халкъашта юкъерча арена вай гадах халкъий паргIатон, лоIама, кхерамален гIулакха, бахь долча гIулакха, нийсхон гIулакха. Шаккха ма хиннача тайпара чIоагIа я дунен халкъашта юкъера Советски Союза позицеш. Цун авторитет массе метте къоабалъэ тIаийцай прогресса, кхетама, машара боахха низ юх хиларан торра. Сийлахь-боккхача Ленина байракха кIал а утта Советски Мохк бIубенна бода коммунизм хьалъяра ленински наькъагIа, халкъашта юкъерча машарен доттагIален наькъагIа.

Новкъостий! Йоккхача событена — КПСС XXIV-ча съезда гаргга кхоачаш латт Советски Союза Коммунистически партиш дерригa советски халкъий. Цо юкъарг а я, тIа а шаргья кхоачашъяр вай мехко коммунизмага бодача новкъe гIонна боккха гIа баьххар хургдоаш йола 1971—1975 шерашка СССР халкъа боахам дегIабоалабара пхе шера планагIа йола Директиваш. Парте нийса дIахьу ший генеральни никъ, лерагIа чакхбоах Центральни Комитето шийбаь политически никъ. XXIII-ча съездах тIехьагIа дIаяха ха вай мехка йиш дIахо чIоагIйеш, парте кулгалдара дакъе дбкхега хулаш, партии халкъи кхы а чIоагIа гаргаухаш къаена юкъ яр. Дукхха лоархIаме экономически социальни дешаш кхоачашдара опыто йIаьхий хь, парте съездага йода ший никъ нийса хиларах, дерригача советски халкъо из шеко йоацаш хьаллоаццаргхиларах бIубенна а йолаш.

Геттара чIоагIа хоза хет сона едеза доттагIий, шоатIкъе итт шу дизарца хувзаденна советски Азербайджана доккха совгIат денна хиларах шуга хоза бешa решени яь республикана Октябрьски революце орден ала аьнна.

Указ Iоеша мукъаьба сона.

(Новкъоста Л. И. Брежнева Iоеш СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ. Сене хьалгIабоал республики кулгалхой дахьегамe хьалхалаттараши. ЧIоагIа, дIаьхдаь детташ тIоараш а долаш новкъоста Л. И. Брежнева республика байракхах дIайолл Октябрьски революце орден).

Сийлахь совгIат парте Центральни Комитета, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, Советски правительства цIерагIа дег тIара дахкъала ду аз шун, дезa новкъостий. Мукъаьбa сона Азербайджана коммунисташа а — вай ленински парте деналерча отрядо — республикерча беррига къахьегамхоша а цу совгIата хьахдача гIулакхашца жоп лургдолгах, хьатIайоагIача КПСС съезда бехе боагIача тайпара накъагIоргболгах, экономикен культурен дегIаккхувлача керда толамаш доахаргдолгах са дог тийша хилар дIахайкаде. ДIахо а тоалуйла мальха Азербайджан, чIоагI а дуда, загIа а уддала дерригача вай халкъий вежарашка дола доттагIале йохаргйоаца пхьоагIон!

(Новкъоста Л. И. Брежнева къамаьлага чIоагIа уйла тIайохийташ ладийгIар, цкъа санна дукхаза а юкъагIдьхар из дIаьхдаь деттача тIоараша. Новкъоста Л. И. Брежнева эттара тIеххьара дешаш торжественни заседани дакъа лоацараша ура а гIайтта, чIоагIа, дIаьхдаь детташ тIоараш а долаш тIанийцар).

Советски Азербайджана 50 шу дизара набоагIара накъаьбалара кийчлуш, Владимир Ильича цIерагIча Ново-Бакински мехкдаьтта чакхдоахача завода болхлоша барх бетта планал совгIа бIаьш эзарш сомий махьа продукци еннай.

Сурта тIа: сменни техникаш Наиля Каримовайи Расима Салахова завода Центральни диспетчерски пунктерча электронно-вычислительни управляющи машина тIа болх беш ба.

С. Кулешова сурт.
ТАСС фотохроника.

СОВЕТСКО-ЕГИПЕТСКИ КОММЮНИКЕ

Горвахьина паччахьалкхени политически деятель, ВIашагIкхийттача Iарбий Республика Президент, Iарбий Социалистически Союза Председатель Гамаль Абдель Насер ха йоццаш кхалкарца дувзаденна 29 сентябре денз 3 октябре кхаччалца Каире хиннвай СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин керте латта советско партийно - паччахьалкхен делегаци.

КПСС Центральни Комитета, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, Советски правительства, Советски Союза халкъий цIерагIа делегаце чIагIа хала а кеташ кодам бир ВIашагIкхийттача Iарбий Республика доттагIал долча халкъага дела докхха во бахьан долаш. Гамаль Абдель Насер дIаволлача дакъа лаьцар делегаце.

СССР Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгина делегаце членаши, йоах советско-египетски коммюнике тIа, вIашагIбетталуши беседаш еши хилар ОАР-а Президента декхараш кхоачашдеш волча Анвар Садатаца, Iарбий социалистически союза ЦК Лакхехьарча исполнительни комитета членашца Хусейн эль-Шафиеца, Али Сабреца, Махмуд Фавзеца, Камаль Рамзи Стиноца, Абу Нуроца, Лябиб Шукейраца, Дна эд-Дин Даудаца, ОАР паччахьалкхен кхыча деятелашца.

Бокъонца доттагIал долча, дегIарча хьалашка хиннача цу беседашка белгалдаьккхар шуй партIатои лоIами бахьан долаш, ОАР прогресса наькъагIа дегIаккхувлар духьа ОАР-а халкъо лоаттабеча къовсама гIулакха юкъе Президента Гамаль Абдель Насера Iалаьмате доккха дакъа лацар.

Доккха дакъа лаьцад Гамаль Абдель Насера вежарашка дола советско - египетски гIулакхаш вIаштIехьдахара гIулакха юкъе. Цо лардаш ехкай Гамаль Абдель Насер керте а волаш ВIашагIкхийттача Iарбий Республика кийсса чакхъяьхача, массане а къоабалъяь тIайийцача, дунен халкъашта юкъерча арене ОАР-а сийна лоархIамий чIоагIдара новкъостал даьча арахьарча политикана.

Вай мехкашта юкъера доттагIала гIулакхаш дунен халкъашта юкъерча хьалашка хулча тайптайпарча поворотех тийша хIама доаццаш йола массазара фактор санна лаьрхIай даим Советски Союза правительствас ОАР-а правительствас. Уж гIулакхаш даим цхьатаррарча бокъоний, вIаши сий дарен империализма а реакце а низамта духьала цхьана лоаттабеча къовсамерча солидарностен дарда тIа вIаштIехьдоахаш да.

Беседаш йолча хана цхьатарра раьза а болаш хьакхайкадир Советски Союзи советски халкъи ВIашагIкхийттача Iарбий Республикаци цун халкъаци вIашагIа хоттадоллийташ дола доттагIалеи цхьана леладеча гIулакхий айхха бувзамаш дIахо а цу дарда тIа чIоагIде лаьрхIа шоаш хилар.

Белгалдаьккхар, ухх бехкечалмеча хана СССР-ои ОАР-ои советско египетски гIулакхаш дIахо йодача хана а массе оагIорахьа дегIаккхувлалга цхьан баргаца хьакхайкадела. Даим цунна тIехьа хиннав Гамаль Абдель Насер.

Гаргарча Малхбоалеера даим кхыйола лоархIамегIара дунен халкъашта юкъера проблемаши къоастадара гIулакха шоаш хьега къа дIахо а вIашагIдеттен цхьана бувлам болаш леладен дага а шаккхе оагIув. ОагIонаша юха а бакъдир израильски агрессен хьакинкараш сихагIа дIадахаиен Гаргарча Малхбоалене цу районерча деррыгача халкъашта чIоагIа машар оттабакен барг да хилар. ЛерхIаш дола уж хIамаш кхоччалара шарш а оагIоро кхьаьа хийчаб лел деп леламерга... Империалистически низама шIакха ца социйташ тийша балхаш делаьдеча хьалашка шоай вортамукъале чIоагIъяра Iарбий халкъаша лоаттабеча къовсама саготагIа дола декхараш къоастадеча къаьстта лоархIам болаш я Iарбий мехкий солидарности уж кхотадари. Духхьал лерхIача цу бакъахьарча гIулакхашта массаза а керттера уйла тIалхийтай Президент Гамаль Абдель Насер керте лаьттача ОАР-а правительства.

Шинна а оагIоно хьакхайкаду антиимпериалистически дарда тIа деррыгача Iарбий мехкаша гIулакхаш цхьана чакхдаларо Гаргарча Малхбоалене хIанз латтача чоалхонеча хьалашка Iарбаша шоай хьашт деIам, прогресс бахьан долаш, Гаргарча Малхбоалера дов сихагIа къоастадар духьа лоаттабеча нийсхон къовсама новкъостал дергдоагах шоаш дагтийша хилар.

Фу де деза ялат хьувкъадара

Хоьш да, Сунженски районе деррыгача ялата кхаь дакъал ши дакъа гурахь дувча ва болча ялатаюа дIалоашилга. ХIара шера 27 эзар гектар ялат дIадувколхозаша, хIаьта кIа — 18 эзар гектара тIа.

Укх шера района колхозашка юкъера лаьрхIача, хIара гектара тIара 23 центнер ялат чуийцар. Цхьацца йолча колхозашка уж цифраш кхы а лаккхагIа яр. Масала, XX партсъезда цIерагIча колхозе 27 центнера, «Победа» яхача колхозе 25,8 центнери чуийцар. Цхьабакъда района деррыгача боахамашка ишта дика хьийхъадац ялат. Цун керттера бахьан да агротехника йиза кхоачаш ца яр.

«Iаьтта леладара лакха культура йола боахам» яха цIи лелаеш я «Победа» ахен «ЦIечa Эскара» — цIерагI йолаш колхозаш. Цхьабакъда, укх шера цу боахамашка агротехника телхаярах боагIача боарамах фу дIа ца а тоссаш гурахь дийна ялат но хилярах дуккхача гектарашта синсаяк йир. ХIаьта юхедиеар а хайра хьувкъализзар.

Дукха ялат доадир XIX партсъезден Кировен цIерагIча колхозаша ялат чуэцара балхаш тIехьдахара бахьан долаш.

Кхаш леладераша къаьстта теркам бе беза гурахь дув ялат ханнахьа дIадийна декхара. Сунженски Грозненски паччахьалкхен ялата сорта тохкаш участкаша белгальяьхай района боахамашта ялат дIадера дикагIйола ханаш. Из гIулакх лоархIаме долга хьахьекхар я Нохч - ГIалгIай бахьовгIаш зулам деча саноахича хIамаех лерайра станце яь оньиташ. Цхьабакъда, цхьайолча колхозашка цар рекомендацеш кхоачашьен. Ханаа хьалха дIайийнача культураша «Аполма» яха цIаций хул. ХIаьта йиIйхача хана дIайийча сиха хьатIа а яьле шелал дика ялп цар.

Ялата дийна ялат оасарца къовса ина дIа ца а кхоачаш во хул. ХIаьта гектара листа дийнар тIоадал кIеанга а йолаш дов.

Практикана а Iалмана а гучадьаша из хIама теркал ца дарах шоашта доккха зе дир цхьайолча колхозаша. Масала, XX партсъезда цIерагIча, «Победа» яхача, «ЦIечa Эскара» цIерагIча, колхозашка бIаь гектарага дIакхоачаш дола кIеи мукхи дIадийна кхаш хьажийIашца юха дIаде дийзар. Из хилар цу боахамий специалисташа шоашта декхача хьекамех пайда ца эцарах. БоагIача боарамe фу дIа ца дерах. Иштта сурт этар Ленинех, Орджоникидзеи цIерагIча колхозашка а. Лакхе доаладаьча хьадьаьта хьацьох дIахо, йодача хана боахамашка цу урпайда эца безаде.

ДIадувш дола фу кийса норма оттаь де деза. Из дIадув хIара участок «кхий» ветори Iоааь хила еза. «Путь к коммунизму» яхачен XX партсъезд хIерагIчен колхозашка хьуна йисте ухдача лаьтташ тIа дIадув фу гектаре тIа 5—5,5 миллион фийг тIаболаш хила деза. Иштта лоархIаме да фу дIадера, дIадувча фуна эзар фийга дезала боарамаш кийса леладар. ДIадийначa ялата хьи декхача хана доагихаш дола хари 12—15 сантиметр кIоаргали 70 сантиметр шорали долаш хила деза.

Къаьстта хьажа веза фу мел кIоаргa дIадув. Бакъда цхьайолча хана цу гIулакха кIеанга уйла ю агрономаша, бригадираша. Цудухьа хIара шера йоккхача участкашка хьатIадоагIа ялат шелало дехьдерь. Цу тайпара гIулакх хургдац дIадувча фуна кIоаргал 5—6 сантиметр хуле.

КIеанга лоархIам болаш дац фу тайп - тайпарча способах дIадер а. ДикагIа йола способ юкъе боалле тIеyт хьакхе леладеча дуккхача боахамий механизатораш. Ялат дIадув способ чоржача хана теркалъе еза агротехника, цьалха кIах дIайийна культураш, технически кийче, кхыйола фактораш.

Гурахь ялат дIадера технологех дувцаш, аьа дезаш да ялат дIадувча агрегаташта агрегирование хьаш а. Цхьайолча колхозашка шорте сенкаш йоллаешь а иза бола «ДТ» трактора цхьа сеялка тIехьа а йийзе лаихача сисрастех кхашка гIолла дIа-са хези. Из да технниках пайда эца ца дар. ХIара агрегат маркерала кийсъяь хила еза, уж ца хилча цхьацанахьара моттигаш фу дIа ца кхоачаш юс, цхьацанахьа норма совгIа дув. Юкъе йисачи моттигашка оасар тIадоал. Цудухьа из гIалат дувлийта йиш яц.

Бокхача пайдане гIулакх да ялат дIадувча сеялкашта тIехьа катонаш леладар. Цхьабакъда из теркалдац цхьайолча агрономашеи бригадирашеи. ХIаьта уж катонаш цхьайолча колхозашка я а яц, хIаьта цун бахьан «Сельхозтехника» объединенера уж хьа ца ехар мара дац.

Ялат дика хьувкъадара чIоагIа лоархIаме да кхашка дIадув фу дикея химически обработка яья хилар. Фунах ядохимикаташ дикагIа дIалатнийтара из кIезига - дукха тIоадале деза. дIаьста тохаш йола иолхаш «ПУ-3» агараш хила еза. ЛерттIа вIаштIехьдаьккха леладу из гIулакх «Путь к коммунизму» яхача колхозе.

Цхьабакъда, хIанз дуккагIйола колхозаш гурахь дув ялат дIадуш йолча хана «Восход» яхача колхозе кIеи фу цIенде мара бозабенабен, хIаьта мукх цIенбе а белабаьбац. Из болх бе воншенеш ва, кхаш лечаь цу боахама агроном. Цунга хьежна хургба ялата хьувкъал а.

ЙоагIа терка яц колхозашка дика фу Iалашдара а. ДуккагIа йолча колхозашка фуна участкаш леладара агротехника тIаьха лоха а. Дика фу кхедара кхашка хIанзe а тохаш хилла удобренеш тоса еза, чудолийташ хий дилла деза. ХIара боахаме хIанзе а Iалашъе еза фу кхедеча кхашка товсаргйола минеральни удобренеш. ХIара гектара тIа 0,4 центнер гранулированни суперфосфат тас еза. Агротехника цу тайпара лакха хилча мара кхеде йиш яц дика фу.

П. ШУМИЛОВ,
Сунженски района юрта бахама производственни управление керттера агроном.

МОСКВА. Ленински комсомола цIерагIча автомобильни завода коллектив КПСС XXIV-ча съезда сийна къахьегама вахте латт. Керда доккхагIдола декхараш тIаийнад — ххе шера план хенал хьалха — 29 октябре кхоачашъе. Укх шера планал совгIа 1000 машина кийчъе лаьрхIад предприятие болхлоша.

СУРТА ТIА: яь йийна автомобилаш лоттаеча майда начальник А. Т. Петровн (аьттехьа) технически тIахьожама отдела тIахьожамхо Г. Г. Львови «Москвич» яха автомобиль дIаяхьийта кийчъеш ба.

В. Хухлаева сурт.
ТАСС фотохроника.

ДУГА ДИКА ХИННАД

Ди дIадоллаш тхо Гудермески района «Степной» совхозе кхаьчача дуга чуэцара балхаш дIадоладаьдар механизатораша.

— Тха боахаме дIаюа культура я из. ХIаьта районе дIадийнача дуга плантаце кхаь дакъах ши дакъа тха боахама кхоач, — боах совхоза директора Х. Куразова. ДIахо цо дийцачох гучадьлар, дIадахача шера дуга дийнача 1873 гектар дола кхаь, тIара планагIа хIора гектара тIара дакхха лаьрхIар 30 центнер йолча, чуийцар 39,2 центнер хилар. Из боккха телам бар дIадахача шерашка диллача, хIана аьлча цу хана гектара тIара 12—14 центнер мара дуга чудахьацар. Къахьегам боагIача тайпара вIаштIехьбаьккха ца хилар дар из.

Дуга кхедеча къахьегаш бар из кхеде ховраш а ца ховраш а. Хоаш да из культура къаьстта теркам тIабахийта безаш хилари дукха къахьега дезаш хилари. Цудухьа цу хьакъе уйла е баьлар совхозе. Цар лаьрхIар дуга кхедеш йолча звеноига юкъе дика опыт йола говзанчаш хьожабе. Специальни курсаш вIашагIъехкар къахьегамхой из культура кхее Iомабеш. Теркам тIабахийтар агротехникех билла пайда эцара. Цудухьа соахк дуга дIадийна кхаш дика тоадаь дар, хIаьта тIайьнина хьувкъам цунга хьежжа ба. Дуга чуэца доладалецьа ерригa звеньям хьагуд а як, царна дьаахашка латтача декхарех дIаххетабир уж совхоза дирекце, парткомо, месткомо.

Цига дийцар, КПСС XXIV съезда сийленца вакъаболлаш юрта боахамашта юкъе латтача социалистически яхьах. Цу яхье дикагIа къовсам лоаттабара бокъонца де деза гIулакхаш белгал а доахаш, материальни моральни стимул йоалайир къахьегама юкъе. Масала, ялат чуийца дала деза ха белгальяьккдар, иштта белгальяьхар нормаш, совгIаташ: карара-кара тела цIе байракх, механизаторe хьалхарча ваьттачо дийнахь нормаш кхоачашйой нуп алапи 60 процент дакъду.

Нийслуш дола кхоачамбоацараш сиха дIа а доахаш, сихбенна дуга хьекхаш бар цхьоалагIчен шоалагIчен отделеней механизатораш.

Нарех хIаране тIехкхоачашйора шоай норма. Цхьа сахьат дехьа доалац отделенеш. Тоадаь йолча кхашка дуга хьокхаш жаткаш а, ерра йолча — комбайнаш. Хьалхийчен шоалагIчен ххе дийнаь нормаш тIехкхоачашъйрах комбайнераша Умалатов ЯрагIена, Байгиреев Салмана, Ирасханов Саладина карара-кара тела цIе вымпел елар. Цох лаьца стане аралляр массала араюлла «Молни». Кхашка тхо нийсденнача хана эггара хьалха тхо дIатIаэттача участка болх беш яр Байгиреева комбайн. Хий Iодахийта дукха ха яцар цу кхай тIара. Цудухьа хала дар комбайна, хIана аьлча чархаш кIоаргга лаьттагIа Iочуухар. Цхьабакъда, халонех лоархIабр механизатораш. Малх лакиха бар норма 2,34 гектар йолча, кхо гектар хьекха из наьннача хана.

Цхьа фийг бов ца беш оттаьча ханал хьалха дуга чуийца бохла лерхI механизаторашта. Цу хьакъехьа доккха новкъостал ду царна боахама къахьегамхоша. Прицеп тIехьайолча ший тракторца е эзар ши рейс йолча кхоь, йиь рейс ю Жабаев Хумайта.

Дийнахь дуга цIендеча машинаца 17—18 тонн цIенду Абдулахиева Зарас. Из планал 5—6 тонн совгIа да. Социалистически яхье хьалха латташ хьайоагIа Н. Сайдуева, В. Чуматова кулгаладу механизировании звенош. ХIара гектара тIара 40 — 50 центнер дуга чуэца аьнна шоаш тIаийца декхараш кхоачашдара шоай ница, хьиниар кходац цар. Го йиш я совхоза станашка тIахьехам тIабола лозунгаш. Царна тIа яздаьд: «20 дийнахь дуга чуийца доврга вай!». Из царна кхоачашдуларг хилара тешал ду цар къахьегама.

Н. ОЛИМПИЕВ.

ХАННАХЬА ОАРЦАГIДОВЛА

ТАХАН КИЙЧО ЯРГА ХЬЕЖЖА...

Июль бетта дева Iаи замалахьа болх бергболаш объекташ кийчъе болабелар «Октябрьнефть» НПУ мехкдаьттахой. Балхаш доладалгахьа хьалхагIа боахама, бытовой объекташ Iаино кийчъира да мел дезар белгалдаьккхар, хIора участке из болх бара бехктоккхаме вола сег белгалвир. кийчо яь яла еза ха ховдийр — 15 октябрь.

ХIана промыслашкен цхоашкеа схьдаь мехкдаьтта проводаш, газопроводаш, хинпроводаш, сепарационни мехкдаьтта Iоалун установкаш, резервуари паркаш, Iлнарв яьи, отопительни системаш тIера дIакъовлаш, чIоагIъеш, промыслови объекташта тIадолха наькъаш тоадеш, промышленнинах чубахачен зданешта ремонт еш ба мехкдаьттахой.

Iаи кийчо яра балхаш дикка аттача даьннад хIана. Масала, 270 метр кула паропровод тIера дIакъоала еззр. Шин кIира 240 метр дIакъайлад, Iай болх бе кийчбаьб кIахейтта яьх кхойтта. 500 кубически метр кула мехкдаьтта емкосташ кийча я. Ремонт яь йоалаш латт соцбытовой а нах чубаха а зданеш. 23-нех кхо здания мара бисаьц хIанзчул тIехьагIа ремонт е езаш. Уж балхаш а тахан-кхоана чакхдаргIа.

Дикка толамаш даьхад сепарационни установкаша электрически системен кийчъеча. ПланагIа 4400 метр перетяжка е езача электросистеме хIанзале а 3700 метр яьннай. Чакхдоалаш латт наькъаш тоадара балхаш а.

Уж балхаш иштта дика лел Iаи кийчо яра де дезарий план а оттаяь, партийни, профсоюзни организацешa, кулгалхоша, ерригача коллективо цу гIулакха е йоагIа йоккхо яр. балхашта холлавза тIахьожам лоаттабар бахьан долаш. Цул совгIа цу балхашта доал делга а тIахьожам лоаттабелга а тIадиллад НПУ аппарата отделий кулгалхошта, ПТО керттерча энергетика, керттерча механика, капитальни гIишлошъяра отдела начальника, кхыбарашта.

Iаи кийчо яра балхаш деча кхычарел хьалха я нов Круглов Леонида Ивановича керте латтача телемеханизировании промысла коллектив. Укхаза керттерча балхел совгIа йоахъяь итташ хий колонкаш, задвижкаш, пожарни водоемаш, гидранташ, кхыяраш. Iаи кийчо яра балхаш 85 процент кхоачашдаьа укхаза. Дика лел уж балхаш ГIойт-Кертерча промысле, электромонтажни цехе, хийн Iин Iалашъеча цехе.

Промыслаш, боахамен бытовойн объекташ Iаига кийчъеча къаьстта дика къахьегаш ба мастераш ш. Ананьев, Дроздов, Панченко, механикаш ш. Воудов, Сесиев, Мишутин, операторaш ш. Добровольский, Магомадов, Юсупов, Куприянов, Абдулаев, кхыбараш.

Г. ЛУКЬЯНОВ.

Ха дIа ма яхийта

Iан замалахь болх бе кийчо яра оарцагIъьнний Грозненга локомотивни депо коллектив. Депо кулгалхоша, партийни, профсоюзни организацеша белгалдир цу гIулакха де дезараш.

Iай болх бе машинисташ вар гIоичаши Iомабеш занятеш ю локомотивни бригадашка. Тоаеш я локомотиваш тIара трубопроводаш, кизгаш гох кораша, кхьанахьа шелал чуйоагIаргйоацаш чIоагIъю локомотивни кабинаш, тоаю управление пульташ.

Цхьабакъда, из болх хIанз леладара лел, ПТО зданена, чархаш хьайоахача канавана капитальни ремонт яра йолча помещенеа, локомотивашта профилактически ремонт еча цеха кора рамаш тоаяьяц. Балха плана юкъейихьаяи локомотиваш юлача машина е еза ремонт.

ХIана къовста а ца деш да 3-чен 4-чен заводской ваькъашта юкъера вагонни депогахьа бодаиккь тоабара доп, 6 бетта кхдачам хургболаш скъв гIум лоаттае еза моттиг а белгалъяьа, и. кх. дI.

ХIанз бес ха кIезига я. Грозненски локомотивни депо кулгалхой, партийни, профсоюзни организацей, комсомольций декхар фу дача, ерригача коллектива хьинар Iаи замалахьарча чоалханерча хьалашка болх бара сихагIа кийчо яраа парте XXIV-ча съезда сийна тIаийна декхараш кхоачашдарах тIадерзадар, из толамца чакхдоаккхалга Iалашдар.

М. ПЛЮЩ,
КПСС Грозненски горкома инструктор.

КЪАХЬЕГАМЦА ДАЬККХА СИЙ

Iуйре. ЦIе жIарг доаллаш Iаьржа тIоарска тIатеха тIормиг бе я боаллаш сихача боларагIа йодар цхьа кхалсаг. Унахошка хьажа йода лор хургья-кх из, аьнна кхеташ цунна тIехьа хьежар со. Цхьабакъда «Октябра 40 шу» совхоза фермашкахь дIачулестача, аз кхетадир из ветеринарни болхло йолга. Из хила я хиппар дуккхача хана дена хьайбашта дарба деш йола ветеринарни лор Шорф Мария.

Кхо шу да Мария Васильевна цу боахаме ветеринарни лор йолаш къахьега. Цун бехь болаш цхьа хьайба юкъера даьннадац цу боахаме из болх беш йолча хана. ХIана аьлча ше оттаьча графикагIа хIара хьайбага хьеже чакхйоал из. Цул совгIа каст-каста бежа дуцашта юкъе беседаш ю Марияс хьайбай унахцIенох лаьна. Цамогаш хиина хьайба дац, аьнка шийга хоам бича чIоагIа гIадйода Мария.

Цкъа доаллах уллача колхоза Iаьсий цамогаш а хиина царна дарба де яхийтар Мария. Бутт балалехьа массане тамаш а еш, дика тоадалар цо дарба даь Iаьсий. Дикача къахьегамца сий даьккхар Марияс цу колхозе а.

ХIанз «Октябра 40 шу» совхозе къахьегаш я Мария. Укх боахаме меттал ерригача районе а дика къахьегара йоккхи я из.

Иштта къахьегамца сий даьккхад коммунистка Шарф Марияс.

Б. ГАСАРОВ.

Ленина орден лелаю № 1 йола В. И. Ленина цIерагIа Ульяновски юкъера школа Ленински мемориала лалла хьалхьа керда ва здание чу я хIана. Цига деша дагIа эзар совгIа бер. Кхоачача дьешта дуккхаеннай паргIата классаш, дика кийчъяь кабинеташ, бассейн, спортивни актовни залаш. Орден лелаеча цу школе берашта кхетам балара сийлахь гIулакх тийша тIадиллад Ильича лаьттерча дикагIа болча хьехархошта.

СУРТА ТIА: Советски улицагIара керда гIарсаш. Хьалхашкехьа итта оагIонца — В. И. Ленина цIерагIча № 1 йолча школа керда здани.

А. Овчинникова сурт.
ТАСС фотохроника.

УРАЛМАША ДЕШАРА ШУ

«Дешара шу» яха термин массаза а яхар во хьехаш школа, вуза, техникума хьакъехьа дувцаш хилча. Цхьабакъда, Уралмашзаводе цхьаккхе а цецаькхаиар, керда дешара шу иштта доладеннад шуннига, аьнна аз даьча хаттаро.

Иза-йоккхий машинаш еча Уральски завода я болхлой каьирхой бархI школа, машиностроительни техникума сайрийнарен заочини отделенеш, сайрийнара факультет. Заводе из факультет йиллий Уральски политехнически институто. Шийтта ялхайтталагIа дешара шу доладаьд цо укх шера. Из факультет дукха хIама из эшаш «Заводий даь» (каст-каста иштта цIи йоах Уралмашах) хайнар а. Цу шерашка Уральски политехнически институт балха болхлоие йистеьяккхай 1749 уралмашевца. Алхха соахкарча цхьан шера 113 саго дIанийцад инженерий дипломаш.

9170 шера кхы а завода 150 болхлочоаи гIулакхерча сагахи студенташ хиннаб. Студента цIи яьаккхай цар атта йоацча конкурсни экзаменашка. Факультете 500 гарга заявлени ения хиннай.

Уралмашеоцашта юкъе геттара дика цIи хеза йовзаш я машиностроительни техникум. Из хьайийлача шерашка 1846 болхлочо гIулакхерча сагои сайрийнара отделени 549 саго заочнири йистеьккхай. Дипломировании техникаш хила дагахьа укх шера цига деша хайкав заводa 175 болхло.

Юкхьаица дьча лоархIамашка диллача ши эзар саг хиина Iерг-ваи завода «дешархоех». 1966 шера деиз (вешта аьлча, хIанзара ихе шера йилан йоалелча гIоне) болхлой кагирхой школаш йистеяьккхай ехи эзар совгIча саго. ХIанз завода болхлошта юкъе йоаза йоаца юкъерен юкъерен образовани йолча нахах 74 процент хиина Iац.

Людмила БУТОРИНА,
АПН корреспондент.

Сберегательни гIулакх дегIадоаладара

Советски халкъа вахара хьалтоpa дегIаяра доакъоех цаI да вкладчикаши цар сберегательни кассашка дIадехка ахчеи алсамдалар. иштта паччахьалкхенна в-къе довзача заемий облигацеш наха дукхагIа дIайийелга.

Пятилетка диъ-ах шера 1-ча январа 2,6-зза дегIаьяхкхай Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой вкладаш, вешта аьлча 134,6 миллион сом 211 миллион сагага дIакхоачаш 26 процентал дукхагIа хиннаб вкладчикаш. Ши - шегIа хьахинназа ва. Вкладчикий хьашташ дарадара доккхий хIамаш ду советски паччахьалкхено. ХIаьта гражданий къахьегама доалахье закона лораеш ва йий. Ди тIехьа наха дукхагIа дIайиеш а къахьегамхошта юкъе чIоагIа дIаяьржа а я Паччахьалкхен 3 процента 1966-ча шерра юкъера ихаж тассара заемаш. Масала, пятилеткa диъ - ах шера 2,4 миллион сомах наха дIайийнай уж. Вешта аьлча 1961—1965 шерашка нийиачул 4,9-зза — дукхагIа. Дика дIайийдеш да РСФСР финансий министерства ахчан - вещевой лотерейй билеташ а. Масала, 1969-ча шера бюджетах доккха лаьрхIарел 19,5 процент дукхагIа дехкад уж. ХIаьта укх шера а 6 тайпара арахийца лотерейни билеташ дерригаш дIадехкад.

Массанйхьа бокъонца сберегательни гIулакх дегIадар. иштта махулла дукхагIа бахача наьха хаина мукъа дола ахча сберегательни кассашка гIолла паччахьалкхен обороте кхачар чIоагIа довш я вай паччахьалкхе. Коммунистически гIишлош хьалъяра а иштта социально - культурни гIулакхаш дара а ца ахча дIахийтар бокхача лоархIаме да. Цуна цхьана дукха а ца дехкаш цахадаш ахча Iодехкарца дукха мах бола хIамаш эцара. цIенош дара а иштта ремонт яра а отпуске белаш курорте бахара, кхыдараштa из Iоадара сберкассашка доккха новкъостал ду къахьегамхошта. Цул совгIа, проценташ е выигрышаш лаьрхIа кхы тIа ахча ду сберегательни кассашка шоай ахча леладерашта, хIаьта вай республике укх тIеххьарча диъ ах шера дIадехкар 5-5 миллионал совгIа а хуя ва.

Укх тIеххьарча шерашка сберегательни кассай къахьегамхоши цIара бувзам шербеннаб, иштта алсамдаьлнад цар балхаш. Нагахь санна 1961 — 1965 шерашкарча пятилетках республикерча сберегательни кассашка 8,5 миллион сома операци яьяле, укх пятилетка диъ шера 12,7 миллион сома операци яьй цар. Иштта тоалаца кхоачашпъяьй къахьегамхой ханна мукъа дола ахча хьачуэцара планаш а.

Из лоархIаме гIулакх хилар дика кхета а деш сберегательни кассай балха эшаш дола новкъостал ду, шоай заседанешка е финансово - бюджетни комиссей заседанешка сберегательни гIулакх дешаш хан-ханнахьа дувц, нахa юкъе массово - дIакхетабара а иштта рекламни а балхашта, къахьегама хьалаш тоадара новкъостал ду районни, городской, юртий, поселкай, станични къахьегамхой депутатий Советий дукхагIйолча исполкомаша.

Хала дале а цунца цхьана цу лоархIамерча гIулакхий бе беззача бесса теркам бац цхьацайолча моттигашка, хIаьта экономически тоеннели республика юкъерча поркарашлаш гаьнна техьадусай да укхаза сберегательни гIулакх дегIадаргIалга. Нагахь санна юкъера лаьрхIача республике вахачи 1000 сагах 198 саг сберегательни кассашка ахча леладеш вале Пожай - юрта районе вахача 1000 сагах, 34 мара вац сберкассашка ахча леладеш. ХIаьта Наьсарен районе 40, Урус-Мартана районе — 44, Шаьла районе — 48, Ведана районе — 49, Ачхой - Мартана районе — 54 вкладчик мара вац. Сберегательни гIулакх цу белгальяьхача районашка чIоагIа тIехьадисара бахьан сберегательни кассай болхлошеи иштта къахьегамхой депутатий моттигерча Советий исполкомашкарча паччахьалкхен кредита а сберегательни гIулакха а гIодара йолча массарча комиссе членашеи бахача наха юкъера болх эсала лелабар да.

Сберегательни гIулакх дегIадар из паччахьалкхен лоархIамерe гIулакх хилар дика кхетаде декхарийла я къахьегамхой депутатий моттигерча Советий исполкомаш. Цудухьа, сберегательни кассай болх тоабалара, цар къахьегамхой хьашташ кхоачашдара, кхетама болх дIаоттабара — цу деррыгача гIулакхашка бIарг лохкаш а хIаьта из гIулакх махуда дикагIа дегIадоаладара новкъостал деш а хила еза исполкомаш.

С. СМАГИН,
Нохч - ГIалгIай АССР Гострудсберкассаш госкредитен управление вокххагIйола инспектор.

Из массане а лоархI

Медицински инструменташ еча Гудермесски завода кхьуча болх-лойл эргаша ц Салиева Рукъет а. ГIийлача юкъерча дегIара саг а ю. Шийн цIа беттахуча махаца безаме йист а хулаш, сихха ший цехе дIахьуча гIерт Рукъет.

Шира шу мара дац Салиева Рукъета заводе къахьега. Дукха ха яц из. Бакъда, дукха да цу хана дена коллективанен цуьнан хараcIдийнна сийлен гIулакхаш.

— Уклаза еача хана цхьаккха балха говзал яцар ноь. Салиевай, — дуьц шлифовальни - полировальни цеха начальника Васютин Григорий Ивановича. — цхьабихь-да хIамах ца кхеташ болх бо-зара тIера йола кхалсаг зайра це-хе. — Полировка еча ученицалла болх беш хилар из юкхьанца.

Дукха ха эшайзар Салиева Рукъета говзал караерзаe. Цеха ветераний новкъосталла хIара дей-на гучайоахар во балха «къийле-наш». Цу хоьр дIахатта эхь хета-дар. «ДагадогIа сона, — дагалуьц хIинча смена мастера Прокопова Надежда Трофимовнас, — говзал йоцаш мел сагота яр Рукъет, ер мишта де даза, ер ишта дича бакъахьа дий ахаш со йолча дагайла ухар каст-каста. Ше карайалыа болх киттa дукха безаш хиларо новкъостал дир цуьна коллективе бокъонца йола член хила.

Шлифовально - полировальни цехо арахеш тайп-тайпара медицински инструменташ: хирургически, цергийн, кхычен лораша лоьрхIа инструменташ. НийсагIа аьлча, кхьуча цехашна кийчъаь дукха безаш хиларо новкъостал дир цуьна коллектива бокъонца йола член хила.

Шлифовально - полировальни цехе арахеш тайп-тайпара медицински инструменташ: хирургически, цергийн, кхьуча лораша лоьрхIа инструменташ. НийсагIа аьлча, кхьуча цехашка кийчъаь инструмент полировка е хьакхоач укказа. Цеха болхлоша дика кхетаду мел лоархIаме, мел бехкте хиана бу полировщика болх. Массаза дагалоаттаду продукце дIакелга хьейжа завода сий а хулга. Цудухьа шоай продукце дикали дукхали совъяккхар духьа социалистически ихь йоаржаьяй цехе болхлошта юкъе.

Цу ихьа шин ниан хьинара ца кхоадеш дакъе лоацаш а Салиева Рукъет а. Цхьаккха сенахт доацаш хул цо кийчъю инструмент. ХIаьта цо болх беча машина дIатIiеавхича гучадоал цо из кхьачерал дукхагIа кийчъелга а.

— 160 — 170 процентI — иштта а Салиевай сменин норма.

Коммунист цо хилараx тарра ноь. Салиевас хьинаре дакъа лоац общественни вахаре а. Из а КПСС Гудермесски горкома член. ХIаьта завода къахьегача кхалнаха шоай Совета председателa заместителалла кержай из. Дукха къахьег цо кхалнаха юкъе. беча балха тIа а. Хаттараш а дахьаш ше йолча кхалсаг еча, новкъостал ду. Къаьстта лира къовсам доаттабу Рукъета дIахьача, ширача зимах юхедисача воча гIулакхаща.

— Салиевас кхалнаха кийче болх балехьа цхьаза моттигаш ийслора цхьабола кхалнах тайп-тайпарча бахьанех балха ара ца бувлаш — дуьц завода партбюро секретарь ноь. Цыганкова, — бакъда хIана кхьа тейпара да гIулакх.

Дика лоархIаю из ший дехкарех. Цуьна тешал деш да ер массая. Цхьан дийнахь Рукъета къахьегача цеха кхалнаха шоайла къамельлаш дора бетта луш дола алани кIезигдергда ехаш. Цецбьинабар цеха хулгалхой. Собрани е лаьрхIар. Из шийна хьахелача цеха начальника дIатIа а нхь ьыр Рукъета. «Пурам лой Iа сона дешьийна хIама дан за кхийкача болхлошне беседа е. собрани эшаш». Цу дийнахь лоацна дIахайтар цо болхлошна: «Шин норма кхоачаш ца еча саго дуьйна табераш да уж. Цох тешшу болхлочун сий доаде тIерташ мара вац аз: «Масса хана Рукъетах тешаш, цуьн сийдеш хиина коллектива раьзе хилар цуьн дешашта. ТIехьагIа гучадаьлар из бакъдилар. Дукхача къамел латтача коллектива хьалхашка кхы а айдалар цуьн сий. «Тхо Рукъет» аьле ела йолаш йоакх цуьн цIи цу хана дена. Иштта оьл сагах коллективах из дог лезаш. цуьн сийдеш хилча.

КIезига бац шлифовально - полировальни цехе КПСС XXIV-ча съезда сийна къахьегаьйна вахте а этта балха толамашца шоай цIи дIахаькйта их. Уж ба коммунистически къахьегаме ударникаш, ленински юбилейни медалий кавалераш Аюбова Раузет, Чапаева Кистомат, Бафталовская Клара, Махмадова Роза. кхы дуккхабараш. Царца цхьана мугIаре латт эхь задел дола. заводах шийн шоллагIа цIа а лоархIаш къахьегач безаш йола ночуий кхалсаг Салиева Рукъет. Цудухьа ду цуьн сий коллективо а.

Р. ЦОЛОЕВ.

IАН ЛЕРТТIА КИЙЧО Е

ХIана яц культура учрежденей йоакхо

Iана хьалашка культпросветучреждений коллективашта дика болх бара дикта даргдоаца гIулакх да культура ЦIеношта, клубашта, библиотекашта, культура кхьуча учрежденешта ремонт яр. Цох тайша ба цу учрежденей творчески коллективаша нахаца бу болх.

Цулуьа са безам ба тхоай районе из гIулакх оттадарах доаца ала, тхоашта новкъадар хьоахале. Надтеречни районе я ткъаь барI культура учреждени. Цу ерригаденешта ремонт е йоланьй августе бетта. ХIанзале ремонт яь ьынай барийтта культура учреждена. Бакъда, белгалле доагIа царна ремонт яра балхаш кхы а хьалхагIа дахь даха йиш йолаш хиннаьга. Дош латт балхаш дIадоладаьчул тIехьагIа эшаш йолча гIишлон материалашца учрежденеш Iалашьe тха вIаштIехь ца лалараx. Цул совгIа уж балхаш хьале подрядчик лайн а да геттара, хала. Районе йолаш я ремстройучасток. Хетаргахьа цу предприяте болхлоша новкъостал де дезар тхона клубашта, библиотекашта ремонт яра. Цхьабакъда гIишлон материалаш, болхлой тоьаш яхаш бахьанаш а доахаз районни балхаш де тегац ремстройучастка болхлоша. Из бахьан долаш хIара шера культура Министерствагара алленa дала мтиге йоаца фонх ёха сзаш хул тхо. Иштта мара торо халац культура учрежденеш Iай болх бара кийчъе.

Цул совгIа, культура учреждениеш Iана кийчъяра доагIаш дола новкъостал дац тхона совхозашка. Дош латт дукхагIа йола культура учрежденеш цу совхозашна йоаь средствашца, низашца хьалъь хилар. Цул совгIа хьадаза дIадоах совхозаша культура учрежденейнара премлагIа помещенеш телараx доагIа ахча. Дале а ремонт е тегац.

Цхьаккха хичa а да йиш йолаш дац цу хьакъехьа юрта исполкомаша шоай баланса тIа йолча культуросветучрежденешта ремонт яра дезагIаш дола новкъостал из дар. Уж деррига кхоачамбоацараш тергаа а дахь райисполкома 28-ча июле решени лаьр культросветучрежденешта ремонт яра хьаьнца средствааш дIаекъара. Цхьабакъда Гвардейский (председатель Л. Тепсуев), Братский (председатель И. Исаев), кхьча юрташкарча исполкомаша хIанзалца дахь хIана дац клубашта, библиотекашта ремонт яра. ХIанз а йолаш цу юртарча культура учрежденешта ремонт е. Маца тохабала безам ба а хоьш хац из бехктоххаме гIулакх дIалоладара.

Во вIаштIехьаьккхад тха районна культура учрежденешка, доатор Iалашдара гIулакх е. Иштта, эшаш долча дахчах. кIорах хIанзалца Iалашдаьр 50 процент мара дац. ХIаьта белгалле доагIа цIераш йоагле йолаю сезон гаьна ца хилар. Цул совгIа хоттам хувцабеча хала а ма хургдий доатор Iалашде.

Культура учрежденеш кийча хилара оаха йийле ха тIехьайнай. Цхьабакъда, клубаш, библиотекаш, кхыбола учрежденеш Iачга кийчъяра совхозаш, юртий исполкомаш тоха ца лой, гаьна тIехьадергда из гIулакх.

М. ХАЛМЫШЕВ,
Надтеречни района, культура отдела заведующи.

Iа гаьна дац

Грозненски района культура учрежденешка геттара кIезига Iалашдаьд доагор. Планах Iалашбе безача бIаь тонн кIорах хIанзалца Iалашбаьр 40,9 тонн мара бац, ахх бIаь кубически метр дахчах — йиь бIаь кубически метр.

Районе йолаш я Iан лерттIа кийчо ль учрежденеш. Царех я Къаьнарча АтагIара юрта берий библиотекаш (заведующеш ноь. Пашаевай Исаевай), Петропавловская станицера библиотека (заведующа ноь. Сидорова).

Цхьабакъда районе йолаш я Iа хьатIакхачалехьа кийчо яцо йисар кхераш бола культура учрежденеш а. Масала, Толстов-Юртара культура ЦIа «капитальной» тоадаь дьяьнад. Цхьабакъда кинобудка тхоянах хий чуух. Бахьан да цу тIа тоха шифер ца хилар. Кхо шу да Къаьнача АтагIарча культура ЦIенна ремонт ем латта. Из болх беш яр Грозненски РСУ. ХIанзалца дахь балхаш геттара ца даьд. Из бахьан долаш сцена тIара тхов Iочуккийтаб. Цу тайппара хьал эттад Чечен-Аулерча культура ЦIагIа а. ЦIагIа а (директор ноь. Сарса-Культура ЦIа кхоалагIча совхоза йоа-бaьцадaрий совхоза доалаьа да. Цхьабакъда шоай культура ЦIенна ремонт яра баглам дIадоладе хIана а дага бац совхоза кулгалхой. ХIаьта де дена бехкаш дукха да: тхов лаьар а ухаш беха ба, пиппаш тоа-хиг, кIир тохаш, бесар хьекхадаш. Цу тайппара да Горячеисточненскерча культура ЦIагIа эттa хьалаш а. Юрта Совето аьта хьахьоадаьд ремонт яра, цхьабакъда балхаш дIадоладен дац. Iуьлкха баъха сагота вац Чиннерча юрта Совета председатель ноь. Ислангиреь а. Тховеш, ийнар тоаде дезаш я юрта клуб, библиотека. Хьадаь хIана дац, юрта Совета бюджетагIа уж культура учрежденеш йолаше а.

Кхы дикагIа дац хIана а кхоачамхилдал доагор тIа ца ооча, ремонт ца яьча Пригородненски библиотеке, клубе этта хьалаш а. ХIалачул тIехьагIа штукатурка е еа, кIира тоха еа, тховнаш, ногаш, пайраш тоаде деза ХIана а тоальац Грозненски шурий совхоза кхоалагIча отделене, Бень-Юрта, Куларерц клубаш, библиотекаш. ХIаьта Терское хьача юртара клуб аьфрийин хьала тIа я.

Н. РОДИН,
Грозненски района халкъе тIакъовсама комитета штатни вац инспектор.

КОМСИЙ АРЕ

БIарг хьесташ дика хьийхьа кийсача мугIарагIа латт «Грозвино» объединене «Комсомольский» совхоза йоийсий беш 1540 гектар я-уж совхозе, царех хIанале чуьйца къинар дукха хIама ца эшаш 700 гектар я. Ерригача бешара чужа ззар 8915 тонн йолча, чуйца дьынача дакъ тIара 500 тонн комсаш гулъьай совхоза комсаш делаераша. ПланагIа хIара гектара тIара 57 центнер яккха езача 64 центнер комсаш йоах совхозе.

Комсаш чуяча дика къахьег Маринин Александр Григорьевича керте латтача цхьоалагIча отделене 8-ча бригада къахьегамдоша Тутаевас, Решидовас, Махмудовас, Магаевас. Цар хIанзале а кхоачашьяьй комсаш чуяра план. ПланагIа 835 тонн яккха езача 840 тонн комсаш а яьл, укх деношка планал совгIа уж пачхьалкхена дIалуш я бригада. Иштта дика толамаш доах шоллагIча отделене цхьоалагIча бригала комсаш делаераша а. Къаьстта дика къахьегарна белгаьяьккай комсаш гульеча ший норма 200—250 процент кхоачашьэ З. Аскерханова. Ала хIана доацаш цIенен дикен бу цо болх.

И. ПЛИЕВ.

Сергей Бондарчуки Иннокентий Смоктуновскийи «Дяди Ваня» яхача кердача фильме.

«Мосфильм» киностуде режиссера Андрей Михалков - Кончаловске А. П. Чехова пьесах «Дядя Ваня» яха фильм оттаху, операторах Г. Герберга В. Гусладский ба. Фильме доаларап ловзаш бола актераш ба: дяди Ваня рель ловзаь Иннокентий Смоктуновске, Астрова рель — Сергей Бондарчуха.

Сурта тIа: фильм доаккхача, Астрова рель ловзаш ва Сергей Бондарчук.

В. Мастюков сурт.
ТАСС фотохроника.

ШАХМАТАШ

Нохч-ГIалгIай АССР шоллагIча спартакиада четагIа дIахьош йола яхьашка дакъа лоацаш я ДСО ялх коллектив. ХIана чаккхьенай йиь тур. Вай республика цIагIа бола шахматисташ ноь. Дорошкевич, Мовшович, кхыбараш чубоагIаш йолча «Труд» команда йиъе а туре котала яьннай.

«Труд» командане 12 очко тIоцьа я шоллагIча моттиге йола «Спартак» команда.

КхоалагIча моттиге я «Урожай» общество команда. ПхоалагIа тур лоацна хургья.

М. КОРТОЕВ.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIолаен Грозне моркхаш я йолаш, догIа а [redacted] хеш. Малхбузехьара гIаьхьача бойрале, цхьаза чIоагIа мух а хьекхйш ха хилан фигара температура республике гIолла 10—15, Грозне 11—13 градус йоакхал йолаш хилен тарлу. 7-ча [redacted] ра дена 10 октябре кхачалца кIезиг дукха, цхьаза можагIо мор-хош а йолаш, дукхагIча [redacted] йоачаш а йозаш, хьаьда лостам бсаьцаш, аьгIо, гIаьхьача бо-ронга кхоачаш мух а хьекхаш да хила е фигара температура бийсьйна 3—8, деношка хьалхарча юкъагIа 11—16, вокх юкъейсача дена 17—22 градус йоакхал йолаш хила я тарлу.

Метеостанци.

Редактор
М. К. ЛЬЯНОВ.

РЕСПУБЛИКА 21 ШУ ДУЗ

Германски Демократически Республика 21 шу дуъ. Царех хIара шу — социализм хьаьра наьхъ тIара лоархIаме белгало, машаре хIама хьадара къахьегама карагIдийна керда гIулакхаш. 1967 шера Германе Социалистически единни парто VII съездо къоастадаьд ГДР-е дегIаена социализма общественни система хьаьра наькъашта декхараш. 1968 шу — ГДР къахьегамхоша къхе исторически коталонаш дIаккаьаь германски болхлой-ахархой пачхьалкхен керда, социалистически конституци хьахииe шу. ДIадаха шу — республика сийлахьа 20-гIа шу диза шу.

ТIехьара шу ГДР-е чаккдаьннад юбилейни яхьо чIоагIа политически къахьегамен хьинар айтически хьале. Цо дукха е йоккхагIа хилийтай дегIаухаш йоагIа германски социалистически пачхьалкхен сийле. 1969 шера аьхки дена ГДР мукIарал дайд, цхьаннена тIехьа воххо деш, кхы тIа а 15 пачхьалкхено. ХIанз дуьнен 27 пачхьалкхено дипломатически гIулакхаш леладу республикаца. ХIаьта из дунен халкъашта юкъера цун сийлен хадаьза дегIаухаш хилара теша хиина я ца Iеш. халкъа боахама деррига доакъошка ГДР-а тIехдаьна доккхий хIамаш карагIдувлара мукIарйе делга, торгово-экономически, Iилма-технически, культурин хьакъехьа цхьаьн гIулакхаш леладара хила эргIа йола а тешаме я партнер ма хиллара цуь сий делга да.

Республика къахьегамхой керда общество хьае болабеннабар кхьча социалистически мехкашна нийсдича дика аьттув боаца хьалашка. Гитлеризма уязара материальни а духовни а тIехьале юхейитаар халкъа. ХIаьта хIанз деррига дуне гIаннардаьнна да цо ткъаь шера лоаттабьча къоаcамахи хьийгача къахи даьнна беркат бахьан. Немций даьттан тIа керда, машар беза пачхьалкхе хьаьрал совгIа, коммунистически морала кодексагIа ваха во-

1949 шера 7 октябре — Германски Демократически Республика дIахьайкаь дий.

ла керда саг хьал а кхийнад.

Пачхьалкхен, экономически, культурин дакъе ГДР-а керда коталонаш кхарен арахьарче политика хьакъехьа цуьна хIамаш карагIдувларех дард я, эгара а хьалхагIа. ший мугIарашка 1,9 миллион члени кандидати волаш йолча Германе марксистско-ленински социалистически единни парте кIаьаъелар я шаш лерттIа вIаштIехьа я боахаш болх беш хилар. Из я бокъонца йола ГДР халкъа ерига коталонаш йоаль-га гIеттадер я вIаштIехьдоахар а, цун йохаюлургйоача морально-политически цхьоагIон чIоагIал.

Ший кхела да ше хиина дIаэттача халкъа къахьегама энтузиазмо хIема хьадара инициативен бахьан. Советски Союзацен кхьча вежарашхарча мехкашцен дохаргдоаца доттагIал хилар, ийхха я массе оагIоре е царца цхьана гIулакхаш леладар бахьан халкъе боахама дерригача доакъошка боккъала а башха хIамаш карагIдийнад ГДР-а. Территоре йоккхалга дийлача дунен тIа 92 моттиген бахача къхе дукхалга дийлача 29 моттиген латташ йола германски болхлой-ахархой пачхьалкхе юкъенхай промышленность, Iилма, техника эгара вокхагIа дегIаенача яйс мехка. ГДР къамадн доход 1950 шера дена дизза дегIаеннай, хIаьта промышленни производства объем — 5-зза тIех.

Ерригача континенташка дикала цIи хеза я чIоагIа ютташ йиеш а я «ГДР-е яьй» яха марка йола промышленни продукции — къаьстта а машинаш, станокаш, приборaш, химически ягачен промышленносто хьаю хIамаш.

ГДР доккхий хIамаш карагIдийнад юрта боахам социалистически паьхь тIа эргабаккхара хьакъехьа. Социалистически сектор торо-юртбоахаме производственни кооперативашен халкъа йо-

бешен — юрта кертора поашеш дIалийцай. Республике дукха а гIулакхаш ду агротехнически бораш лаккхбаран юртбоахама балхашта механизаци ерен. Тракторни парк социалистически секторе поазза дегIаенай 1960 шерашна нийсйича, хIаьта 150 эзар совгIа машин а я цуъ. Цу юкъагIа кхоаза алсамъяьннай алоташ чуйдеча комбайнай дукхал, — нар новкъосталша чуйбу ма дарра дьла беррига хьувкьем. Юрта боахаме болх беш болча беррагача нахах (440 эзар саг) ахаш таргагабараш лаккхерен специальни юкъерен образовани йолаш ба.

Цу дерригие а ГДР ахархошка торо хувийт юртбоахама продукции дукхагIа яха. Укх тIехьарча шерашка гектара тIара юкъера лаьрхIа чуйлад ялат 30 центнер (хIаьта кIа — 36 центнер), кхартол — 181 центнер, шекара свёкла — 301,4 центнер. ГДР йолаш дIадахача 20 шера чухьа дуал доаккхитта 5-зза дегаденад.

Дунен 100 совгIа мехкаца торговли лелаю ГДР. СССР-ца цун торговле оборота объём 21 шера чухьа 12-зза дегIаенай, хIаьта капиталистически мехкашкарьяр — 8-зза. Дукха ха йоацаш кулгаш яздаьча ГДР-и СССР-я халкъа боахам 1971—1975 шерашка дегIаккхувлара перспективни планашта координаци яра хьакъехьарча протоколо белгалъу вIаший товараш лоаттадалга хIанзалца бIарга далийначa тайпара чIоагIа алсамдоккхилг.

Социализмо ГДР хьалхашка хьабийлаб экономически, Iилма-технически, культурин дегIаахара, къахьегамхой материальни хьал торо хаддаьа дегIаахара бола шерра никъ. ГДР-е хьалъьяй толлашагIча тайпара вIаштIехьаьккха уилашIено лоралра система е бокъонца демократически йола халкъа образоване система а. Iилман искусствои дукха а болча къахьегамхой хара кхаьчай.

Даьхени халкъен хьал тоадара йоакхо ента партен правительствен гIулакх хиина дIаэттад ГДР-е. Пачхьалкхена доал деча политически деятелашка шоашта кот гIортолга ю миллионаш болча наьха опытаhи хьакъьаллахи. Шу бIаь эзар болхлой ахархой да Халкъа палатаи моттигашкарча халкъа сикалладийх, депутаташ болаш.

ГДР къахьегамхоша яьккха боккъала а башха котало я Советски Союзацерен кхьдолча вежарашкарча мехкашарен дохаргдоаца доттагIали цхьана гIулакхаш леладеш хилари. Немций даьттан тIа мажарен социалистически гуманизман байракх леласр я ша хилара, социализми коммунизми хьаьра наьхь тIа, машари прогресси бахьанерча къовсама юкъе тешаме соратник шу я хилара социалистически содружества пачхьалкхенашка ший доккха сий дуй ГДР-о.

М. НИКИТОЧКИН,
ТАСС корреспондент.

Октябре хьахайкаьй Германски Демократически Республика (1949 ш.)

Къона кадраш Iомаяра я бустама технически квалификаци лаккхъяра а къаьстта кабинет вIашагIъеллай Магдебургерча Эрнст Тельмана цIерагIча сайноккха машинаш еча комбинате. ХIанзарча оборудованеца кийчъаь я кабинет (сурта тIа — аналогови вычислительни машинана хьалхашка).

АДН—ТАСС сурт.

ИОРДАНИ: учрежденей йоакхо

ТIа-тIа дукхагIа меттаотташ латт дунен халкъашта юкъерча общественносто ши кIира гаргга хана селлара чIоагIа сагота дола, гера вIашка а детташ правительствении бIунен палестински духьален болама отрядашта юкъе дов даьттача Иорданера хьал.

ДирагIен йIаьхагIча хана гIон даьттача мехка къилбаседене а сецал гера вIашка детташ дола дов. Мукъа хийцаб палестински духьален болама организацех цхьанне дукцарах Иордане гера низаш интервенци йолае тарлуш долча бахьанах санна цайда эца империалистически гIозараш кийчлена хиина беррига иностранаш.

Иорданера цIий мехкадеш дола дов сацар мога а деш, дунен кепайоаено лаакха мах бу цу довна арахьара юкъегIортар ма хилийтара Иорданера вежараша шоайла боабеш бола къовсам тар из лу сихагIа соцабари духьа Советски Союзо чаккдаьхача гIулакхий. Цу хана белгалдоаккх, Малхбоаллехьарча Средиземноморье американски б-ча флота цемаш тIазарпем США-е кхийола тIема кийчонаш ярцен дувзадена вIашагIкхийттача Штатий правительства уйла Гаргарча Малхбоалене эттача чоалханеча ситуацена дувзадена еррига пачхьалкхенаш терко ер хилагза чIог ца хилара Советски правительства тIаерзаь хилар.

«Вашингтон пост» яхача влиятельни американски газета «Вашингтон юхалкхар» санна зоархIаш мах бир Советски правительства чаккдаьхача гIулакхий хьакъехьарча хоама. Иордански довна юкъе арахьара гера низаца юкъегIортара кхерамеча шаланта духьала чIоагIа протесташ йир дукхача кхьча мехкаша а. Масала, ОАР-о. ТIех ца дукха яхаш йола оазаш йийлар вIашагIкхийттача Штаташта юоашта чухьа а. Масала, керттерча гIозарий орган йолча «Уол - стрит джорнал» яхача газета белгалдоаккхад, эзараш километраш США-ка гаьна уллача районе гера низаха чугIортар бехкадоакхаш дола бахьанаш ца хилар. Цу тайпарча хьалашка, «Юманите» яхача французски газета яздечох, американски кулгалхоша бокъонца хьаланта духьала хургалкар». Из деррига а. цхьабакъдар аьлча, Гаргарча Малхбоаленера шоай агрессивни гIулакхаш низа новкъосталца чаккдаха гIертагла США-си цар хьаллоаьача Израилен литал ийнага вIашка а дий. Дукхьал ер деноси ма дий эгара кердагIа дохча гера тайпаншна Израиль кийчъяра США конгрессо хийцна никь беннараш. Иштта и США-е шоаш а, ишер цаI йола тIема кийчо юкаьккхале а, шоай алхагIча флота низ дIахо алсамбоах.

Иорданера гIулакхаш тIа-тIа дукхагIа меттаотташ доагIе а, Гаргара Малхбоале бIарча хьайцача хьал кхоьхаденна а латт, машар бедаш дола низаш фел чIоагIагIа йоаш хулга дIадехаш а да.

ДЕЗА НОВКЪОСТИЙ!
ДIАДОПАДЕННАД 1971 шера
«СЕРДАЛО»
ГАЗЕТА ЯЗЛУЛГА

Газета язлу бувзаца еррагача отделенешка а промышленноста, транспорта, гIишлошъеча предприятешкарча, дешара заведенешкарча, колхозашкарча, совхозашкарча, учрежденешкарча, общественни организацешкарча кепайоазув доаржадеча общественни уполномоченнешка а гIолла.

ГАЗЕТА ЯЗДАНТАРА МАХ:
1 шера — 2 сома 12 кепиг:
6 бетта — 1 сома 56 кепиг:

Дий ма лелаш! 1971 шера «Сердало» газета язъеха хьайга.

ЛадувгIа, хьажа

6 октябре

РАДИО:

6.30 — «Юрта Iуйре» (эрсий меттала). 6.45. — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий» «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.28 — «Сердало» газета обзор. 7.35 — Москва. 8.15 — Передачий программа. 8.22 — Нохч-ГIалгIай ашарий концерт. 8.45 — Мехкашкен континенташка гIолла. 9.00 — Москва. 16.00 — Литературни передача «Ленина парте мугIарерайнар» яха очерк. 16.30 — «Къона тIехье» (гIалгIай меттала). 16.35 — «Ленина цIерагI йолча завода коммунисташ съезда хьалхарча вахте» яха корреспонденци. (гIалгIай меттала). 16.50 — «Турпала халкъ» яха концерт (нохчий меттала). 17.15 — «Германски Демократически республика 21 шу да» яха беседа (эрсий меттала). 17.30 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.45 — «Вай индустриальни мохк» (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.30 — Ашараш. 18.40 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ:

18.00 — Телевизионни кердадараш (нохчийн эрсийн меттала). 18.30 — Миллионий Ленински университет (Iилман - техническа революци). Сенах бе цуь чуловцем?. 19.00 — Командировкера юхавеина художник. 19.30 — Дунен халкъашта юкъера обзорни. 19.20 — Футболах йола дунен чемпионат «Спартак» (Москва). — «Динамо». (Тбилиси). Ленина цIерагI йолча Центральни стадионера передача. 21.20 — «Новкъост хаьа» яха художественни фильм.

7 октябре

6.30 — «Юрта Iуйре» (нохчий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.28 — «Ленина никъ» газета обзор. 7.35 — Москва. 8.15 — Передачий программа. 8.22 — Белхие ашараш (нохчий меттала). 8.45 — «Схол кинначул тIехьагIа» яха корреспонденци (нохчий меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — «Социализма мехкашка» яха беседа (нохчий меттала). 16.15 — «Шолла кхалнах» яха радиожурнал (нохчий меттала). 16.45 — Ашараш. 17.00 — «Къонал» (нохчий меттала). 17.30 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.45 — Ашараш. 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.30 — Ашараш. 18.40 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

17.05 — Ленински Урок. «ИоккагIа йолча классашка дешабаIараште» йола передача. 18.00 — Берашта дола фильм. 18.50 — Телевизионни кердадараш. 19.05 — Хоамаш. 19.10 — Гуйрийлара старташ. 19.20 — Киножурнал. 19.30 — «Вай уналцIено вай кара ю» яха лора беседа. 19.35 — Шоана, бераш. 19.55 — «Лопiар». Кагтрхоашта йола программа. (нохчий меттала). 20.35 — «Новкъост Берлин» яха документальни фильм. 22.00 — Интервидени. Художественни самодеятельносто концерт. Германски Демократически республикера передача.

РЕДАКЦИ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-00; редактора зам. — 3-39-11; белхахоама секретара — 3-34-38; партийни вахаран культурин промышленносте отделий — 3-42-30; юртa боахама отдела — 3-42-28; письмош отдели бухгалтере — 2-60-71.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революци проспект 7/54.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-00; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни культуры промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/54.

СФ05214. Заказ № 9745.